

ТИЖНЕВИК РЕВІЄ НЕВОДОМАДІКЕ: UKRAÏNIENNE TRIDEN

Число 8 (114), рік видання IV. 19 лютого 1928 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя, 19 лютого 1928 року.

6-го лютого минуло 150 год з того дня, коли було підписано перший договір між королівською Францією та англійськими колоніями Америки, що дозвали проти своєї корони. За тим союзом йшла довга франко-англійська війна.

На своїому місці ми спиняємося над цим в звязку з підписанням нової умови про арбітраж по-між Францією та Сполученими Державами Північної Америки. Коли ж ми ще раз підходимо до цього, то тому, що цей історичний спогад має певний інтерес і для нас.

Об'єднаним Провінціям Америки пощастило використати для себе в боротьбі за визволення глибокий і давній конфлікт, що ділив дві потужні держави — їх метрополію Англію і ворожу їй Францію.

Що б сталося без того з повстанням колоністів? Яка б була його доля? Коли б і як без цієї допомоги добилася свободи така горда тепер і могутня велика американська демократія? Без того, — справедливо зауважує «Journal de Genève», — ніхто не може сказати, що сталося б з американськими вільностями.

У нас дуже модною і розгосюдженою являється так звана орієнтація на власні сили. Горде і приєабиве гасло, що, певне в своїх силах, з погордою відкидає всяку сторонню поміч. Ми, мовляв, самі.

Звісно, долю народу рішають перш за все його свідомість та його тверда воля до самостійного життя, його власні сили, організовані для боротьби і скерогані для досягнення однієї мети.

Наш народ цю волю виявив, організація сил його іде. Це, звісно, рішаючий фактор в процесі визволення, визволення з неволи і од-

новлення державности. Але стороння допомога може той процес чи прискорити й полегшити, чи навпаки, — загальмувати, утруднити й віддалити.

За наших часів ніяка війна, значить і війна за волю, не мислима без складних технічних засобів, які можна здобути тільки по-за Україною. І під час боротьби, тай по визволенню молодій державі для відбудування життя конче потрібна допомога — технічна, економічна, політична.

А по-за тим, дуже вже тісним вузлом зв'язані сьогодні політичні взаємовідносини великих держав; надто значні інтереси мають вони на Сході Європи. І кожна з них з своєї власної вигоди кине на терези нашої долі і своє слово, свою міць, — хочемо того ми, чи не хочемо, — за нас, чи проти нас.

Новітня історія високо ставить волю народа, виразно ним виявлену, до незалежності та героїчні жертви в боротьбі за неї. Але вона не знає прикладу повстання нової держави без сторонньої допомоги з боку того, хто в тім так чи инакше зацікавлений.

Чи то Україна теорить собою якийсь виняток?

Ріжні демагоги, так охоче виставляючи гасло орієнтації виключно на «власні сили», тільки одривають справу визволення від реального ґрунту, віддаляють момент його та переносять її в сферу теорії.

По-над усе ставлячи власну волю народу — бути вільним і незалежним, — дбаючи про організацію сил у всіх сферах життя, готуючися до нової війни за визволення, ми не маємо права нехтувати дійсним укладом політичного світу, не маємо права не дбати про те, щоб приєднати собі ті потуги, що в їх еґоїстичному інтересі лежить повалення московського імперіялізму.

Наш обов'язок використати всі можливості і підготувати не тільки сприятливу для наших визвольних змагань політичну атмосферу, але і дійсну поміч — дипломатичну, технічну, економічну на слушний час.

Приклад визволення англійських колоній Північної Америки ще раз про це нагадує.

* * *

Наша еміґрація, що складається з громадян УНР, живе по різних країнах, в тім числі і тих, що мають у себе більшу чи меншу кількість українського населення.

Иноді культурні сили еміґрації, — визначніші чи дрібніші, — на

які бона не бідна, мають не тільки притулок, а й працю на тих українських землях, знаходять там можливість по спроможності своїй допомагати розвитку рідного народу.

Та коли можна тільки вітати участь емігрантів з Великої України в діяльності економічній та культурній, що має на меті піднесення рівня освіти і свідомости та добробуту наших земляків, то абсолютно не припустима річ — втручання емігрантів до політичного життя тих країн, де вони перебувають

Цього — невтручання — вимагає і звичайна лойяльність до тих держав, що їх гостинністю ми користуємося, і проста коректність до наших земляків, громадян іншої держави, серед яких ми живемо.

Це справа їхня, і тільки їхня. І тільки вони можуть про себе рішати і ставати на той чи інший шлях.

Доля наших земляків, де б вони не жили, не може, звісно, бути нам чужою і байдужою.

Не можемо ми, звичайно, zostаватися байдужими до порушення прав нашого народу; ми з осудом ставимося до політики неравноправности та національного нагніту, що її застосовує до наших земляків, своїх громадян, їм і собі на шкоду, та чи інша держава.

Радіємо ми успіхам наших земляків. Нам жаль живий бере за серце, коли ми бачимо, як під впливом минутих обставин вони допускають того чи іншого кроку, на нашу думку, помилкового чи шкідливого. Нам боляче стає, як іноді в жертву місцевим і тимчасовим інтересам затемнюється основна мета, викривляється загальна національна лінія.

Повторюємо, нам це не байдуже, та основна ж наша лінія — це невтручання у внутрішні справи окремих держав.

Це все речі такі ясні і прості, але про них слід нагадати і ще раз підкреслити їх саме тепер.

Одне питання цілком захоплює сьогодні західне-українські землі, що входять в склад Польщі. Це — вибори.

В запалі передвиборчої гарячки подекуди помітно спроби втягти до неї і емігрантів з Великої України. Ми спостерігаємо нерозважні, — щоб не сказати більше, — кроки і виступи де-яких невідповідальних осіб та груп, що, заявляючи себе прихильниками УНР, вплутуються в боротьбу, вмішуються у внутрішні відносини тієї держави, де вони перебувають.

Це, безперечно, явище ненормальне і нездорове. Справа виборів, та чи інша в них тактика (а це ж річ мінлива, дочасна: нагадати тіль,

ки бойкот їх минулого разу в Галичині, яка нині йде голосувати) — це справа українських громадян Речі Посполитої Польської.

Ми, емігранти з Великої України, не вмішуємося в це і не можемо вмішуватися. Це позиція і відповідальних кол, і всіх лояльних громадян Української Народньої Республіки.

І в цю хвилину годиться ще раз її зазначити і виразно про неї нагадати.

І саме до речі сьогодні наш міжнародній огляд наводить правила, вироблені Мусоліні для фашистів за кордоном, в інших країнах. Між ними знаходимо й таке:

— Не приймати участі у внутрішній політиці країни.

Що до тих держав, де живуть на еміграції наші громадяне, це була і єсть наша лінія.

Основи конституції У. Н. Р.

(З нагоди 10-ти літ з дня проголошення самостійности У. Н. Р.).

Десять років тому в столиці українській — славному Києві, Українська Центральна Рада проголосила: «Однині У.Н.Р. стає самостійною, че від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу».

10-ть років — це ще замалий час, щоб писати історію, щоб дати історичну оцінку подіям та людям, навіть з нашої доби, коли кожний рік — вартий десятків років нормального життя, але час, достатній для того, щоб піддати юридичному аналізу акти державного значіння, що з'явилися в цей період, щоб підвести підсумок тому, що було формально зроблено для конституції У.Н.Р., яко самостійної держави, що було прийнято, проголошено й проведено в життя. Такий підсумок в наших емігрантських умовах має не лише академічний інтерес сухого юридичного досліджу, але й інтерес реальний, живий.

Українському народові судилося відновити своє державне життя в ті часи, коли в цілому цивілізованому світі були признані й прийняті такі основні принципи конституції демократичних держав: а) суверенітет народу і виявлення його в «самоозначенні», себ-то в установленні форми й компетенції державної влади; б) суверенність держави, що складається з внутрішньої самостійности й зовнішньої незалежности держави; в) організація державної влади на основі обов'язкового розподілу законодавчої й виконавчої функцій між окремими органами цієї влади, парламентарна форма законодавчого органу і контроль його над виконавчою владою. З погляду цих принципів і належить оцінювати ті акти виявлення суверенної волі українського народу, які привели до утворення самостійної української держави у формі У.Н.Р. та поклали основи її конституції.

1. Спільне виявлення народами, що входили в склад всеросійської монархії, своєї суверенної волі через повалення царської влади (революція 1917 р.) дало українському народові можливість вільного самоозначення, виявлення його суверенної волі в напрямі утворення певних умов для дальнішого державно-політичного життя на своїй землі. Після перших виявів стихійного ентузіазму й радости визволення від трьохсотліт-

ньої неволі, воля українського народу скерувалася на утворення свого представницького органу, через який народ міг би організовано виявити свою волю та на кого міг би покласти здійснення своїх національних вимог. Таким органом стала Центральна Рада, заснована в березні 1917 р. в Києві місцевими політичними й культурно-просвітними установами, та реорганізована потім на всеукраїнському Конґресі в квітні того ж року. На цьому Конґресі український народ проголосив перші вимоги своєї державно-політичного характеру. Конґрес визнав, що «тільки національно-територіяльна автономія України в стані забезпечити потреби нашого народу і всіх інших народів, що живуть на українській землі». Автономний устрій України... «знайде цілковиту гарантію для себе у федеративному державному устрою Росії, — у формі федеративної демократичної республіки». Конґрес, далі, визнав «за російськими установчими зборами право санкції автономії України та федеративного устрою російської республіки», залишивши «прихильникам нового ладу на Україні, до скликання російських уставчих зборів, творення основ автономного життя». Нарешті, посилаючись на право всіх народів на самоозначення, Конґрес вимагав, щоб «кордоні між державами були встановлені згідно з волею прикордонного населення і щоб для забезпечення цього були допущені на мирову конференцію... також і представники тих народів, на території яких відбувається війна, в тому числі й України». Як бачимо, перші вимоги представників українського народу не пішли далі автономії України, себ-то лише внутрішньої державної незалежності. Суверенітет свій і своєї держави народ добровільно обмежував, ставлячи державу свою в підлеглість загальній федеративній владі російської республіки. Тепер ці вимоги здаються нам недостатніми, малими, але в тодішніх умовах і обставинах вони здавалися максимальними. Наша інтелігенція, що стояла на чолі українського руху, не почувала ще в собі сили, щоб порвати остаточно з Росією, і не мала звязків і контакту з народними масами, а народ лише помалу входив у коло державно-політичних ідей та інтересів. Відсутність контакту й порозуміння між інтелігенцією й народними масами відбитися в тих скачках, нерівності, иноді в незгоді між словом і ділом, що так характерні були для перших кроків нашого представницького органу — Ц. Ради. Виконуючи постанови Конґресу, Ц. Рада вислала до Тимчасового Уряду Російського делегацію для переговорів, яка мала вимагати, щоб цей Уряд «виявив в тому чи іншому акті своє принципіальне прихильне відношення до домагання автономії України». В той же час українські представники на краєвому з'їзді робітничих, селянських і солдатських депутатів у квітні, на 1-му селянському з'їзді та на 1-му й 2-му військових з'їздах в травні й вересні рішуче вимагали від Тимчасового Уряду негайного затвердження національно-територіяльної автономії України, а після відмовлення Уряду, вимагали розриву з ним і негайного фактичного здійснення Ц. Радою автономії України без згоди з російським урядом. І ці свої вперше сформульовані політичні вимоги представники народних мас внесли в Ц. Раду, переваживши своєю кількістю та радикально змінивши державно-політичні настрої Ц. Ради. Лише спираючись на цю нову більшість, Ц. Р. могла 3 червня прийняти таку резолюцію: «звернутися до всього українського народу з закликом організуватися та приступити до негайного закладання фундаменту автономного ладу на Україні», та видати 10 червня (ст. ст.) свій 1-ий Універсал, в якому оголосила, що «центральне російське правительство не схотіло разом з нами творити новий лад» і тому «однині самі будемо творити наше життя».

1-ий Універсал Ц. Р. поставив першу межу на шляху творення української держави та відокремив перший пореволюційний період словесних декларацій і прохань, звернених до російського уряду, від слідуючих періодів свідомо організованої акції. В цей перший період народ спромігся лише поставити мінімальні державно-політичні вимоги своїй про автономію та й то в невиразній формі і признання принципово права українського народу на автономію. З погляду правного Ц. Рада в цей період уявляла з себе український громадський орган, що скла-

дав я з представників українського населення, тай то не всього; не було в ньому також представників інших народів, що жили на Україні. Жадного державно-урядового значіння Ц. Р. не мала, бо поруч з нею на Україні існували й діяли державно-адміністративні й громадсько-політичні органи російські, що підлягали центральному російському урядові і його одного визнавали. Вся сила й авторитет Ц. Р. базувалися не на формальних приписах, а на признанні та на моральній підтримці українського народу. Праця Ц. Р. провадилася в загальних зборах і в Комітеті Ради, який разом з тим мав де-які виконавчі функції.

Оголошуючи I-ий Універсал, Ц. Рада вступала на шлях самостійної реальної праці по заведенню автономного ладу на Україні. Така праця потребувала в першу чергу спеціального виконавчого органу і цей орган було утворено в середині червня (ст. ст.) у формі Генерального Секретаріату, в складі 10-ти генеральних секретарів і генерального писаря. По завданню, компетенції й відношенню до Ц. Р. Генеральний Секретаріат уявляв вищий виконавчий орган, відповідальний перед Ц. Радою. Разом з Ц. Р. за якою залишилися розпорядчі функції, Ц. Р. і Ген. Секр. мали виконувати основні функції державної влади України.

Таким чином, в цей момент на Україні з'явилися, ніби то, всі елементи держави: народ, територія, органи державної влади. Але держави все таки ще не було, бо бракувало головної основи всякої держави: були органи верховної влади, але того формального, публічно-правного, примусового зв'язку, який лучить до купи в єдине ціле державні елементи, се-то самої влади державної, — ще не було. Ц. Рада мала в той час великий авторитет, користувалася загальним признанням українського народу на всій території України і навіть, за її межами, але цей авторитет був лише морального, а не державно-правного характеру. «Ми вступили, говорилось в декларації Генерального Секретаріату, в ту зону, де стираються межі двох влад — моральної і публічно-правної. Ми вже не можемо сказати, в якій саме половині більше чи менше стоїмо». Таким чином, треба було ще переступити межі моральної зони, се-то перетворити моральну владу в політично-правну, щоб завершити організацію української автономної держави. Генеральний Секретаріат в своїй декларації накреслив реальні плани для цього і, коли б він був перевів їх у життя, то без сумніву на кілька місяців прискорив би утворення української держави.

На жаль, відсутність контакту з народними масами, неосвідомленість про їх настрої, упередження що-до національно-політичної зрілості народу, дефекти агітаційної праці серед населення, нарешті ворожість до українських змагань росіян були причиною того, що Ген. Секретаріат не зважився піти шляхом чисто революційним, («самі будемо творити життя своє»), а пішов протертим шляхом переговорів і угоди з російським урядом. Наслідки цього ми знаємо. Переговори російських міністрів у Києві з Ц. Радою, декларація тимчасового уряду, II-ий Універсал, Статут вишого управління України, вироблений Ц. Радою й «Тимчасова Інструкція для Генерального Секретаріату» російського уряду, — це акти, що з'явилися в наслідок поступовання Ц. Ради й Генерального Секретаріату. Позитивним було лише те, що виявилася грізна й непереможима ріжниця в принципах, актах і поглядах між Ц. Радою і російським урядом. Ц. Рада прямувала до переведення дійсної державної автономії України в рямцях Російської республіки, а російський уряд згожувався лише на адміністративну автономію та й то не на всій українській території, ігноруючи зовсім права Ц. Ради, як верховного представницького органу України. Не дивлячись на всі зусилля Ц. Ради прийти до якоїсь згоди, не дивлячись на формальне прийняття тимчасової інструкції і затвердження тимчасовим урядом 1-го вересня предложеного Ц. Радою Генерального Секретаріату, повної згоди і остаточного вирішення справи не сталося. Єдиним придбанням, важливим з формального боку, була згода з на іональними меншостями, визнання ними авторитету й влади Ц. Ради і вступ їх представників в склад Ц. Ради й Генер. Секретаріату. Цим фактом Ц. Рада й Ген. Секр. перетворилися з чисто національно-українських орга-

нів в територіяльні. Але реальної влади, хоч би й на обмеженій території, Генер. Секретаріят не має. На Україні і в Києві перебували військові органи, що підлягали головному російському командуванню, адміністрація залізниць, пошти й телеграфу, суди й центральні фінансові установи також слухалися лише Петрограду. Тай сам Генеральний Секретаріят, хоч він і проклямував свою відповідальність лише перед Ц. Радою, все таки трактувався російським урядом, як орган російської влади на Україні. Російський Сенат одмовився оголосити офіційним шляхом Тимчасову Інструкцію, а російський уряд, навіть, намірився віддати Генеральний Секретаріят під суд за державну зраду, після того, як Ц. Рада підняла питання про скликання українських установчих зборів для вирішення справи державного ладу на Україні.

Таке ненормальне, заплутане становище не могло довго тривати та й події, що наступили в Росії і почасти на Україні в зв'язку з спробами реставрації Корнілова та большевицькою акцією в Петрограді і в Москві, примусили Ц. Раду до рішучих кроків. За підтримкою селянства, зібраного на Всеукраїнській селянській Раді, та українського воєнцтва, що зібралось в Києві на 3-му військовому з'їзді, Ц. Рада, під час заклоту в Києві, піднятому російським військовим штабом, організувала Революційний Комітет, якому надала вперше військову й адміністративну владу на всій території України. Революційному Комітетові пощастило, за допомогою делегатів військового з'їзду, остаточно ліквідувати російський штаб і військову владу російського уряду. З цього моменту фактично реальна влада на Україні перейшла до Ц. Ради й Генерального Секретаріяту.

2. Тим часом підняте большевиками повстання скінчилося їх перемогою і тимчасовий російський уряд перестав існувати. На Україні влада була в українських руках. Лишалось оформити цей фактичний стан річей. 1-от 31 жовтня (нов. ст.) Ц. Рада поповнила склад Генерального Секретаріяту, на слідуючий день винесла постанову про розповсюдження влади своїй на всі укр. губернії, 1-го листопаду оповістила про це населення, а 7 листопаду оголосила III-ій Універсал, яким підвела формальні основи під фактично існуючу вже Українську державу. «Від нині, говорилось в Універсалі, Україна стає Українською Народною Республікою... До установчих зборів України вся власть творити лад на наших землях, давати закони і правити належить нам — Українській Ц. Раді і нашому Правительству — Генер. Секретаріятові України.. До території Укр. Нар. Респ. належать землі, заселені в більшості українцями: Київщина, Поділля, Волинь, Чернігівщина, Хрківщина, Полтавщина, Херсонщина, Таврія (без Криму): а також частини Курщини, Холмщини, Вороніжчини та інших сумежних губерній і областей, де більшість населення українська, які мають бути прилучені «по згоді організованої волі народів».

Встановивши форму державного ладу на Україні — демократичну республіку, органи державної влади: законодавчий Ц. Раду і виконавчий — Генеральний Секр., означивши точно державну територію, Універсал, далі, встановив і інші основні принципи конституції У.Н.Р.: демократичні свободи: слова, друку, віри, зібрань, союзів, страйків, недоторканність особи й мешкання, право й можливість уживання місцевих мов в зносинах зо всіма установами, скасував кару смерти, встановив принципи суду: «суд на Україні повинен бути справедливий, відповідний духові народу»; скасував право приватної власности на землю та визнав приватні землі власністю всього трудового народу, без викупа; встановив 8-ми годинний робочий день та признав урядові й робітникам право контролю над промисловістю; признав національним меншостям України право на національно-персональну автономію; нарешті, признав на 27 грудня 1917 р. вибори до Українських устанавчих зборів, а на день 9 січня 1918 р. скликання цих зборів.

В той час, коли було видано III Універсал, Ц. Рада й Генер. Секретаріят мали вже в своїх руках реальну владу на цілім просторі України. Права їх, яко органів верховної влади, були визнані всіма народами.

що населявали Україну, бо ці органи склалися з представників всіх народів України. Отже Універсал виходив від правомочного органу, який один лише міг його видати, та ще й видав його вільно, без наказу або примусу іншої влади, як свобідне виявлення суверенної волі народів, що населяють Україну.

З погляду державного права III-й Універсал уявляє себе за основний конституційний закон, яким була встановлена на Україні демократична народоправна держава у формі — Української Народньої Республіки. Як по способу встановлення, так і по основним принципам своєї конструкції, У. Н. Р. була суверенною державою з автономною, себ-то самостійною верховною владою, нічим необмеженою що до всіх без виключення справ внутрішнього державного ладу, законодавства, суду й управління. Що ж торкається зовнішньої незалежності У. Н. Р., то, зостаючись фактично цілком самостійною і на зовні, у відношенні до інших держав, У. Н. Р. була формально обмежена слідуючою постановою III Універсалу: «Не відділяючись від республіки Російської і зберігаючи єдність її, ми твердо станемо на нашій землі, щоб силами нашими помогли всій Росії, щоб вся російська республіка стала федеративною рівних і вільних народів». Вироблення «нових форм» цієї федерації має бути переведено на українських і всеросійських установчих зборах. Ця постанова обмежувала лише формально зовнішню незалежність У. Н. Р., бо в той час не існувало не тільки російської федерації рівних і вільних народів, але не було вже й російської демократичної республіки з Тимчасовим урядом Керенського. Вся власть в Росії перейшла до рук совітів, якими заправляв Ленін з товаришами і влади яких Україна не визнала. От же обмеження це було лише на папері, а не в дійсності, хоч Ц. Рада, як видно з документів того часу, вживала конкретних заходів, щоб організувати центральну всеросійську федеративну владу, напр., зверталася в цій справі до союзу козаків, до Кавказу, Сибіру, Молдавії, Криму, а також і до Совіта народніх комісарів. Та всі заходи не привели ні до чого.

Навпаки, фактичне існування суверенної, самостійної У. Н. Р. на основі конституції III Універсалу та здійснення верховною владою її державних функцій як в межах України, так і на зовні, привели до актів міжнародного характеру, які вже й формально ствердили повну незалежність У. Н. Р. Це були: признання Совітом народніх комісарів Росії самостійності У. Н. Р. та об'явлення їй війни, офіційне визнання У. Н. Р. Францією й Англією й, нарешті, таке ж визнання У. Н. Р. Центральними державами та їх спільниками: Болгарією і Турцією.

3. Таким чином, на початку січня 1918 року У. Н. Р. фактично і юридично, через признання чужими державами, стала суверенною державою, самостійною в межах своєї території і не від кого незалежною на зовні. Лишилося проклямувати цю незалежність формальним порядком. І це зробила Ц. Рада, оголосивши свій IV Універсал 9-22 січня 1919 р., в день, призначений для скликання українських установчих зборів. Словами: «однині У. Н. Р. тає самостійною, не від кого незалежною, суверенною державою Українського Народу» було формально закріплено повну внутрішню й зовнішню незалежність У. Н. Р. В цьому Універсалі Ц. Рада більше уваги звернула на принципи зовнішньої незалежності, а саме: оповістила оборонну війну совітам, доручила заключити мир з центральними державами, висловила бажання мирного співжиття з сусідніми державами. З постанов, що торкаються конституції У. Н. Р. слід відмітити такі: переіменування Генерального Секретаріату в Раду Народніх Міністрів, підтвердження постанов про скасування приватної власности на землю, про контроль над торгівлею й промислом, постанов про національно-персональну автономію. Однією від попередніх постанов і на цей раз цілком правильно було вирішено питання про можливу федерацію з іншими народами бувшої Росії, а саме це питання було передано на вирішення не всеросійських, а українських установчих зборів — «цього найвищого господаря й впорядчика землі нашої», як сказано в Універ-

салі. Вирішення цього питання в такій формі в жадний спосіб не могло обмежувати суверенності У. Н. Р.

IV-й Універсал остаточно встановив основи конституції УНР. Розвинення цих принципів в основний конституційний статут мали «довершити, справити й до останнього порядку привести... українські установчі збори». Після оголошення Універсалу Ц. Рада прийняла ще деякі закони конституційного характеру: закон про національно-персональну автономію, закон про автокефалію української православної церкви, земельний закон.

(Кінець далі).

А. Яковлів.

Де що про пласт.

Хоч останній час вже і на сторінках української преси досить часто стали з'являтися замітки про пласт, та все ж широкий загал українського громадянства, особливо еміграційного, дуже мало ознайомлений з головними засадами, життям і метою цієї молодой, живої й поступової організації.

Проблема виховання «досконалого» чоловіка існує сама собою з часом існування його первозору. Задумуватися над розрішенням цієї проблеми почало людство від найдавніших часів. З переходом від одного до другого періоду умов людського життя ця «досконалість» набірає собі иншого розуміння, ставила инші вимоги і знаходила собі все більш і більш різнородного «розрішення». Разом з прагненням людини до цієї «досконалости» у повному чи частковому її розумінню повставали і ріжні методи виховання, як певного шляху до її досягнення. Цілком зрозуміло, що кожен період умов людського життя вимагає иншого збогачення душі і тіла, а разом з цим мусить бути й иншою форма їх виховання — тому, говорячи зараз про виховання сучасної людини, було би зайвим посилатися на стародавні формули його напрямку. Дійсна сучасність та ураховання всіх можливостей мають бути прямим дороговказом у теперішній підготовці н о в о ї л ю д и н и. Приблизно на таких конкретних засадах повстала перед кількидесятьтю роками і з нечуванним успіхом захопила під свої могучі крила здорову молодь усього культурного світу модерна організація виховання — П л а с т.

Початок цієї великої світової організації дав англієць Robert Baden-Powell. Під час свого 25-літнього перебування в англійських колоніях в Африці, яко військової старшина у боротьбі з бурами, він побачив якою маленькою, безпорадною, фізично-слабою є культурна людина, порівнюючи хоч би з тими бурами, у звичайнісенькому оточенню природи. Він пробачив, як гине людина в обіймах облуди сучасної культури, як далеко відійшла вона від свого здорового первозору. І ось Baden-Powell задумався над тим, щоб повернути людині її здоров'я, в найкращій спосіб виплекати у неї, даровані їй природою, усі здібності, творчість, сильну і широку індивідуальність.

Вернувшись після війни на батьківщину, Baden-Powell віддався цілковито студіям виховання молоді. Майже в той час в Америці пра-

цював над цим відомий вихователь, артист-маляр і письменник Ernest-Thompson Seton, який, зорганізувавши молодь в дружинах «Woodcraft Indians», перебував з ними в лісах, вчив дійсному розумінню природи, умінню дати собі раду у всіх обставинах, розвивати свої здібності та набувати умілості. Користуючись засадами виховання у згаданих дружинах американської молоді, Baden Powell опрацював власну методику виховання молоді, яку уложив у своїй книзі «Scouting for Boys».

Та не тільки Baden-Powell і Seton працювали над цим. Потреба в організованому модерному вихованню молоді гостро відчувалася вже цілим світом. В Англії в той час значна частина молоді була зорганізована духовництвом у бригадах хлопців «Boys Brigades» для збереження здорових якостей душі. Діставши цілий ряд привітань від визначніших педагогів та вихователів за свою методику виховання, уложену в книзі «Scouting for Boys», Baden Powell вперше і примінив її в життя у згаданих «Boys Brigades» та незабаром зорганізував свій улад, до якого зголосилися сотні тисяч молоді з усіх країв світу. Усі культурні народи, один перед другим, стали засновувати у себе організації молоді по системі англійського scouting'у, цілий культурний світ відкрив очі перед цією молодю здоровою організацією. Всім було ясно, що однієї школи далеко не вистачає для виховання здорової людини як особи, як члена родини, народу, держави, нарешті як людини у повному розумінню цього слова.

Першою і найгоголенішою умовою існування людини і народу є здоров'я — і цьому відділові виховання Пласт дає перше місце: «Половина наших недуг є в наших думках, половина в наших помешканнях, а решту цілком спокійно можна було б залишити ліченню лікарів», казав Ernest Seton. Разом з плеканням здоров'я серед гільної природи пласт учить людину володіти тим багатством здібностей, що дарувала їй природа. «Замало лише читати... перед вами лежить створом найбільша книга — Книга Природи», — каже М. Сейфет у своєму творі «Prirodov a zivotem k sistemu lidstvi» — «Природа навчить нас жити... природа виховує до самостійности, дійсности, до чесности—характер ніколи не виплекається на шкільній лавці, лише завжди в зносінах з дійсністю».

Таке гармонійне сполучення виховання морального з фізичним є першою і найголовнішою заслугою Пласту.

Пласт кожної нації, кожної держави з окрема, не йде цілком по шаблону англійського скаутингу. Кожна нація й держава долучає до пластового виховання — виховання таких громадян, яких вона потребує, — так напр., німецький і польський пласт має закраску мілітаристичну, чеський більшу увагу звертає на виховання націоналіста і чесного громадянина і т. д. «Кожен пластун любить свій нарід не словом, а дійсністю, він для нього живе, зникає працювати для нього з дитинства, а коли треба й життя своє віддає», — каже проф. А. Svojsik — начальник союзу скаутів чехословацьких. — «В пласті викристалізовується метода виховання вірцевого громадянина».

Ідеал Пласту стає ідеалом людства. Звернула на це увагу і Ліга Націй, при якій маєт ся тепер спеціальний пластовий референт.

Коли заглянути тепер на українську молодь, то жажлива картина стає перед очима. За часів російських блукала дитина по-за школою одинцем, а коли й збиралися гуртки то хіба для того, щоб разом палити цигарки, вчитися брудних фраз або робити якусь шкоду. З вибухом революції, з повстанням української держави, ніхто не покликав її до великого гурту, під один стяг якогось молодечого гасла до спільної мети, спільної праці... і пішли тисячами молоді, живучі серця українського народу заповнювати ряди Денікіна, Врангеля. Тепер тримають її в своїх брудних руках окупанти вже організовану в «комсомолі» чи молодих «піонерах».

І лише мала частина української молоді має змогу, хоч і з великими труднощами, з великою тяжкою боротьбою стояти на одному шляху з молоддю культурного світу, на шляху, що указав англієць Baden-Powell. І українська нація все ж може гордитися перед цілим світом своїми дітьми, що також хочуть бути вільними, сильними, здоровими, що також мають і плекають почуття любови, правди, добра й краси,— що творять У к р а ї н с ь к и й П л а с т о в и й У л а д — С к о б ! .

Микола Закоморний.

«Політосвіта» на Сов. Україні.

Народній Комісаріят Освіти (скорочено «Наркомос»), як відомо, ставить собі у велику заслугу знищення самого поняття «позашкільна освіта», під яким розумілася суто-культурна робота серед дорослого населення, а натомість — заведення «політосвіти» (політичної освіти), завдання якої є «за всяких обставин і всяких умов пропагувати комунізм». Однак Наркомос не тільки знищив поняття позашкільної освіти, але й зліквідував ті установи, які відповідали цьому поняттю. В першу чергу ця доля спіткала всі товариства «Просвіта», бо вони, на думку Наркомоса, були перейняті духом боротьби за національні ідеали («петлюрівщиною» за термінологією совітської влади) та будувалися на «буржуазних» засадах — самодіяльності населення та виборності керуючих органів.

Розуміється, іншого погляду на позашкільну освіту й не міг виявити Наркомос, як що прийме на увагу, що Наркомос, як і увесь уряд сов. України, одержує директиви що-до своєї політики в галузі освіти від комуністичної партії. Про це прямо говориться в кодексі законів про освіту на території УССР: «Головполітосвіта (Головне Управління політичної освіти), будучи за складову частину Наркомосу й організаційно йому підпорядкована, як орган державної пропаганди комунізму, підлягає безпосередньому керівництву ЦК КПУ.¹⁾ Загальна освіта, на думку комуністичної партії, мусить бути підпорядкована «політосвіті», бо «нема таких форм науки й мистецтва, які б не було зв'язано з великими ідеями комунізму й безмежною різнманітною роботою над збудуванням комуністичного господарства».²⁾

¹⁾ «Порадник політосвітньої роботи». ч. 1. Збірка статей за редакцією М. Волобуєва. Х. 1927. Стаття Ю. Озерського — «Комуністична партія й політосвіта». ст. 9.

²⁾ там же ст. 8.

Про те, як саме розуміється це підпорядкування загальної освіти «політосвіті», може свідчити методика політосвітньої роботи.

Дійсно, кожна форма науки, — навіть ліквідація неписьменности (лікнеп) — сполучується з «політосвітою»: «навчання технічної грамоти необхідно сполучати з основними політичними питаннями.»¹⁾ Чи приходить тоді дивуватися, що «лікнеп» в розумінні в и в ч е н н я г р а м о т и неписьменности дає такі нікчемні наслідки, як в цьому признаються самі офіційні чинники сов. України.

Засобом пропаганди комунізму та зв'язаних з ним ідей є не тільки живе слово, але й неживі речі, як, напр., наочні приладдя: «годинники, термометри, барометри і т. и. будуть найкращі агітатори й пропагандисти антирелігійної пропаганди.»²⁾ Не дивлячись на те, що Наркомос вже на протязі сьоми років уперто провадить свою політику що-до «політосвіті», населення ставить свої домагання в напрямку з а г а л ь н о - о с в і т н і х з н а н ь. «Робітничі маси вимагають загально-освітніх предметів.»³⁾ «Загальну освіту обслуговують гуртки самоосвіти і школи лікнепу. Зви чайно, що ці форми не можуть задовольнити величезного прагнення до освіти.»⁴⁾ «Народні маси не задовольняються гуртками чи лекціями по клубах. Вони як раз прагнуть одержати знання в систематичному вигляді за допомогою різних форм так званої позашкільної освіти...»⁵⁾

В наслідок цього розходження між попитом і пропозицією стає для нас зрозумілим той підсумок, який подають самі офіційні дослідники політосвітньої роботи на селі: «Невисока кваліфікація роботи, як наслідок багатьох причин, не притягує широкі селянські маси, а тому й маємо малий, порівнюючи, розвиток громадської й культурної активності селянства.»⁶⁾

Перейду тепер до огляду окремих форм «політосвіті».

Як відомо, в час відродження Української Держави скрізь на Україні — в селі й місті — повстали «Просвіти», що енергійно взялися за національно-культурну роботу серед широких кол українського громадянства.

Окупаційна большевицька влада почала рішучу боротьбу з «Просвітами», як національно-українськими організаціями, вивосуючи на їх місце «сельбуди (селянські будинки), яких згодом визнано за основний тип сільської політосвітньої організації. Не диво, що при тих засобах боротьби, яких вживала совітська влада для знищення «Просвіт», «сельбуди швидко перемогли.»⁷⁾

В 1926 році на сов. Україні налічувалося біля 3.000 сельбудів..

Нижчою формою сельбуду є хата-читальня; в 1926 році налічувалося приблизно 7.000 хат-читальень.⁸⁾

Як душею школи визнається учитель, так душею «сельбуду», безперечно, є його керівник.

Що ж уявляють з себе сільські політосвітні робітники? На це знаходимо таку відповідь в одній із статей офіційного органу «Шлях Освіти»: «Невисока кваліфікація робітників СБ і ХЧ в свою чергу мало сприяла тому,

1) «Порадник». Стаття С. Філіпова — «Підготовка з перепідготовка політосвітробітників». ст. 257.

2) «Порадник». Стаття Д. Довженка — «Наочність у політосвітній роботі». ст. 253.

3) Ю. Озерський. «Стан політосвітньої роботи на Україні та чергові завдання її». «Шлях Освіти» ч. 6-7, 1926 р. ст. 26.

4) «Порадник» Стаття М. Волобуєва «Система поглибленої роботи». ст. 202.

5) О. Степанович. «Вечірні робітничі університети». «Шлях Освіти» ч. 12 1926 р. ст. 9.

6) Ст. Г-ський. Політосвітня робота на селі в 1924-5 році. «Шлях Осв.» ч. 12 1925 р. ст. 154.

7) «Порадник». Див. прим. I. ст. 15.

8) «Порадник. Стаття С. Покровського — «Організаційні й фінансові справи» ст. 25.

щоби налагодити систематичну роботу й піднести її на відповідну височінь.»¹⁾ «До такого наслідку ще спричинюється просто калейдоскопічна зміна цих робітників; так, напр., в Проскурівській окрузі за 1924-25 рік в 16-ти районах змінилось 64 завідуючих СБ, себ-то пересічно за рік кожному районі перебувало по 4 завідуючих.»²⁾

Органічною частиною сельбуду є бібліотека. Про бібліотечну роботу знаходимо такі дані за 1924-25 операційний рік: пересічно на сельбуд приходилося 624 книжки, 90 постійних читачів: 427 виданих за рік книжок, себ-то кожний читач прочитав за рік пересічно 4,6 книжок. В значно більшій мірі уділяється увага в сельбудах на організацію мітингів, яких; напр., за один квартал того ж операційного року в 35 округах відбулося 5.682.»³⁾

Що селяне не задовольняються такою роботою сельбудів, про це знаходимо вказівки в тій же статті: «селянство переросло примітивні форми, в яких провадиться робота в СБ; вже вимагає серйознішої роботи, щільно звязаної з щоденними селянськими культурно-господарськими інтересами.»⁴⁾

Другою формою «політосвіти» є, так званий «лікнеп». З початку п'ятирічної роботи лікнепу до 1926-7 року навчено грамоти близько 1.500.000 душ і аселення, а залишилося ще навчити понад 4.000.000»⁵⁾

Що короткотерміновий курс навчання грамоти (2-3 місяці) та ще в сполученню з «політосвітніми питаннями» приводить знов до рецидиву неписьменности, про це доводиться читати у всіх матеріалах, які дають підсумки роботи лікнепу. Тому даремно сподіватися, що сов. влада виконає свою обіцянку — зліквідувати на сов. Україні неписьменність обов'язково до 1930 року. Підставою для цього сумніву служить той факт, що поруч з дорослими неписьменними щорічно збільшується кількість підлітків (12-16 років), які в свій час зовсім не вчилися в школі соціального виховання, а тепер мають вчитися в ліквідаційних пунктах («лікпунктах»).

Про те, що саме виносять неписьменні підлітки з цих «лікпунктів» знаходимо вказівки в одній із статей офіційного органу «Шлях Освіти»: «скінчивши лікпункт, діти-переростки виходять цілком безпорадні, бо не вміють застосувати на практиці, а найголовніше не вміють поглибити й доповнити невелике своє знання й ті звички, що набули на лікпункті; так незабаром вони знов повертаються до свого попереднього стану — неписьменности.»⁶⁾ Отже можна цілковито погодитися з автором наведеної тут статті, що краще було б не ганятися за кількістю лікпунктів, а більше звернути увагу на їх якість: «хай менше, зате краще»⁷⁾.

Третьою формою політосвіти є театр. Тут безсторонні дослідники приходять до того висновку, що сучасний театр своїм змістом не задовольняє вимог населення.

На 4-му Всеукраїнському з'їзді інспекторів політосвіти один з керівників Головополітосвіти подав такий факт: «Одна професійна спілка запросила держдраму (державну драматичну трупу) на гастролі в робітничий район, і отримали ми листа, в якому пишуть: «Ваш театр не відповідає завданням освітньої роботи, і ми не можемо його використати». Чому?» Тому, що всі актори танцювати гопака не вміють, що ваші актори не ходять в українських костюмах, тому, що ваші актори не ставлять таких п'єс,

1) Див. пим. 8. ст. 151.

2) Там же.

3) Там же ст. 152-153.

4) Там же ст. 152.

5) «Порадник». Стаття А. Миколука — «Ліквідація неписьменности» ст. 206.

6) А. Ліберман. «Лікпункт для переростків чи школа соціуху?» «Шлях Осв.» ч. II, 1926 р. стор. 44.

7) там же ст. 45.

які б цікавили робітничу масу». Одне слово, — наша трупа, на їх думку для них не годиться.»¹⁾

Це все свідчить про те, що саме населення ставить питання про побутовий театр для народних мас.

Четвертою формою «політосвіти» є кіно, яке стає зброєю сов. політосвіти, — аітації й пропаганди.

Вже маєтсья значна методична література про совітський сценарій. Так, в одній статті на цю тему читаємо: «У кожного, хто пише сценарій, повинен бути правильний комуністичний підхід до всіх подій, до всіх галузей нашого життя й дійсности. Цей підхід не обмежується засвоєнням комуністичної програми. Нове мистецтво повинно не лише політично прилучатися до комунізму, але воно вимагає цілком нової цілеспрямованности. Ідеологічно чужа нам людина, як правило, не може написати радянського сценарія.»²⁾ Тут же автор подає приклад, як не слід писати побутових сценаріїв.

Якийсь комсомольський гурток надіслав до редакторату сценарій «Текст по утилізації птичого молока». «Автори сценарія поставили перед собою дуже гарне завдання — висміяти бюрократизм і протекціонізм де-яких спеців, що пролізли до наших радянських установ. Але замість того, щоб викрити цих спеціалістів, які чужі нам і всьому нашому радянському складові, сценарій намалював радянську установу, як «трест по утилізації птичого молока». Зрозуміла річ, такі побутові сценарії нам непотрібні»³⁾

Цілком слушне зауваження автора, що такі побутові сценарії, вихвачені прямо з життя совітських установ, непотрібні сов. владі. Нема сумніву, що коли б новий Гоголь написав «Ревізора» з життя сов. України, то сов. влада ні в якому разі не допустила б цього «Ревізора» до сценарія кіно.

Накінєць, в останній час політосвітня робота провадиться через радіо. Майже по всіх містах сов. України повстає широкий радіо-аматорський рух. Нічого казати про те, що сов. влада використовує радіо не стільки для піднесення загально-культурного рівня робітниче-селянських мас, скільки для політичної інформації робітництва й селянства.

Вже раніше була згадка про те, що всі ці форми «політосвіти» не задовольняють населення, яке домагається більше поглибленої культурної роботи. Сов. влада добре відчуває, що необхідно піти назустріч цим вимогам, бо інакше задоволення духових потреб населення піде по-за її впливом. Про це недвозначно висловлюється М. Волобуєв, що стоїть на чолі Головополітосвіти. «Кожна прогалина в нашій системі, — пише він, — є уля нас небезпека, бо дає можливість задовольнити певні потреби по-за нашою системою, по-за нашим впливом.»⁴⁾

Тому то на черзі стоїть питання про організацію вечірніх робітничих і загально-освітніх шкіл підвищеного типу, себ-то тих установ, які на мові позашкільної освіти мали назву народних університетів.

Крім великих міст, як Одеса, Дніпріпетровськ, Харків, де вже існують вечірні робітничі університети, їх відкривають або збираються незабаром відкрити Вінниця, Кам'янець, Луганськ, Сталіно, Маріуполь і т. д.

Ми знаємо, що в де-яких з цих міст вже до большевицького панування існували народні університети (напр., в Кам'янці на-Поділліу був відкритий Народній Університет в 1919 році). Отже виходить, що населення вимагає відновлення того, що було зруйновано большевицькою владою на сов. Україні, — краще сказати, відновлення позашкільної освіти замість «політосвіти». А коли до цього йде справа, то нема чого «знімати з роботи»

¹⁾ Див. прим. 5 ст. 26.

²⁾ «Порадиц». Стаття Б. Ліфшица — «Кіно в системі політосвіти» ст. 176.

³⁾ Там же ст. 180.

⁴⁾ Див. прим. 6 ст. 195. —

старих робітників, що раніше працювали в установах позашкільної освіти, як це радить один з співробітників «Порадника політосвітньої роботи»¹⁾, а, навпаки, слід мобілізувати їх до справжньої праці на культурно-освітньому полі, де вони можуть виявити свої знання й попередній досвід.

Тут до речі буде сказати, що з себе уявляють «нові» робітники, що їх втягнуто в роботу в період організації совітської політосвіти. «Ця частина робітників здебільшого не має достатнього загального розвитку та спеціальної організаційно-технічної підготовки, потрібної для політосвіти: її втягувалося в апарат політосвіти так само спішно, як утворювалося спішно й самий апарат. Політосвітробітників звичайно обіралось для тої чи іншої чергової кампанії тоді, коли не було часу думати над їхнім добром, коли потрібно було використати кожную по радянському настроєну людину.»²⁾

Ця оцінка «нових» робітників належить тому ж авторові, який радить «знімати з роботи» старих робітників «перейнятих ідеологією старого позашкільництва та аполітизму». Отже на думку Управління політосвіти («Порадник», 2-ге його офіційне видання), для політосвіти є більш корисний той робітник, який є «по радянському настроєний», ніж той, хто має достатній загальний розвиток та спеціальну організаційно-технічну підготовку.

Однак тепер, коли доводиться під натиском населення перестроювати «політосвіту» знов на позашкільну освіту в до-большевицькому розумінню цього слова, виникає як раз протилежна потреба, зняти з роботи «нових» робітників, які нездатні задовольнити інтересів загальноосвітнього характеру, до яких так прагне населення сов. України.

Тим більше стає необхідним притягнення до нового курсу «політосвіти» старих робітників, що перебувають тепер на совітській Україні, тому що саме населення висуває на порядок дня «старі» принципи, на яких будувалася організація й діяльність установ позашкільної освіти: поширення суспільних основ, самодіяльність і активність громадських організацій.

До цього невідкличного голосу населення силою обставин мусять прислуховуватися сов. влада й всі ті, хто з нею зв'язаний. В цьому відношенні дуже характерний є IV Всеукраїнський з'їзд інспекторів політосвіти, що відбувся в червні 1926 року. Так, цей з'їзд визнав необхідним «розвинути й оживити роботу загальних зборів і всіх виконавчих органів селббудів чи хат-читалень, поширити суспільні основи («демократизацію»), підвищити якість роботи, кваліфікацію і авторитет політосвітробітників, прагнути до перетворення селббуду в місце культурного відпочинку для селян»³⁾

Як бачимо, цей з'їзд добалакався навіть до демократизації (правда, поки-що вживає слово це в лапках, але, розуміється, не за горами час, коли доведеться ці «лапки» зняти й на сов. Україні). Рівно ж на тому з'їзді відстоювався принцип виборності політосвітніх робітників та необхідність поставити політосвітню роботу на науковий ґрунт, щоб утворити з неї не «гальдьож», не мітингову політосвітню роботу, а серйозну, організовану роботу.⁴⁾

Залишається сказати де-кілька слів про українізацію політосвітніх установ.

І тут не все гаразд.

На тому ж IV Всеукр. з'їзді інспекторів політосвіти один з його учасників подав характерні дані в справі українізації місцевства: «Ми припускали, що в художній роботі українізація провадиться на всі 100 пр. Але ось у мене цифри, які ми зібрали не що давно. Виявляється, ще в нас

1) Див. прим. 3. ст. 261.

2) там же.

3) Ст. Горбанівський. «IV Всеукраїнська нарада інспекторів політосвіти». «Шлях Осв.» ч. 8-9 1926 р. ст. 162.

4) Див. прим. 5 ст. 24.

на 102 театральних сезона по національній ознаці було тільки 23 українських, 9 єврейських, а 70 російських, по кількості вистав — 5.000 російських, 1.480 українських, 740 єврейських... Те, що в нас панує і впливає на пролетаріят, на міське населення, пересічно складає: 17 відс. українського, 74 відс. — російського, 9 відс. єврейського. Ситуація виявляється зовсім не така, як ми думали.»¹⁾

Але не тільки в галузі мистецтва так эле стоїть справа з українізацією. Дуже неспєко стоїть справа з продукцією української книжки, як для потреб міста, так і для потреб села. «Брак взагалі на книжковому ринку доброї української літератури, особливо перекладної, закордонної, дуже незначний відсоток українських книжок по клубних бібліотеках, обмаль бібліотечних робітників, що знають українську книжку та зможуть рекомендувати її робітникам, відсутність популярних робітничих газет, писаних укр. мовою, все це сприяє тому, що робітництво здебільшого читає російську літературу, іноді непристосовану до умов українського життя.»²⁾

В цій же статті знаходимо дуже характерне признание, що на селі політосвітня робота повинна зосереджувати увагу на українізацію головним чином політробітника (!)³⁾.

Накінець, два слова про бюджет політосвіти.

В 1924-5 році з державного бюджету на політосвіту було асигновано 3.379.526 карб. або 17,9 відс. загального державного бюджету на народню освіту та з місцевого бюджету 5.221, 799 карб., або 14,5 відс. загального місцевого бюджету на народню освіту.

Як що порівняти ці суми з кількістю населення, то виходить, що пересічно на душу населення асигнується з державного бюджету біля 7 коп., а з місцевого — біля 11 коп. на рік⁴⁾.

Слід також мати на увазі, що фактичні витрати не рідко бувають значно менші, ніж бюджетові асигнування.

Розуміється, не приходитьсь дивуватися тому, що політосвітробітники гірше забезпечені платнею, ніж робітники соціального виховання. Той же IV Всеукр. з'їзд інспекторів політосвіти ухвалив домагатися доведення платні політосвітробітників до ставок робітників соцвуху.⁵⁾

Якіж висновки можна вивести з наведених тут даних про «політосвіту» на сов. Україні?

На мій погляд, ми можемо прийти до того висновку, що «політосвіта» виявила повне своє банкруцтво, що «політосвіта» й в сучасний мєнт не втратила значіння «галдожу», роботи мітингового характеру, що, завдяки рішучому натиску з боку населення, «політосвіта» змушена все більше і більше здавати свої позиції старій системі позашкільної освіти.

Це є пересторога й наочна лекція для тих, хто хотів би піти слідом за большевиками в нищені позашкільної освіти та заміні її «політосвітою».

Ст. Сірополко.

Український республікансько-демократичний клуб у Празі.

(Лист із Праги).

13 січня б. р. при досить численній кількості членів відбулися річні Загальні Збори Клубу, на яких було подано звіт з річної діяльності та обрано нову Управу Клубу.

Не дивлячись на несприятливі специфічно празькі умови українського

¹⁾ Там же ст. 28-29.

²⁾ «Порадник». Стаття Мислюка — «Українізація політосвітроботи» ст. 35.

³⁾ Там же ст. 37.

⁴⁾ Див. прим. 10. стор. 30-31.

⁵⁾ «Освітня хроніка». «Шлях Осв.» ч. 8-9 1926 р. ст. 255.

громадського життя, клуб розвинув широку активність в сфері культурно-політичної діяльності, якою навряд чи може похвалитись котра-небудь з інших українських громадських організацій в Празі. З діяльності Клубу в минулому році знайомить нас докладний звіт голови Управи проф. О. Лотоцькийго на річних зборах Клубу.

Діяльність ця виявилась головним чином у двох напрямках: 1) в улаштуванні сходин Клубу з участю гостей, 2) в приміщенні на працю українських емігрантів, головним чином абсолювентів високих шкіл в Ческосовацькій Республіці.

Минулого року було влаштовано такі сходини членів Клубу: 1) Академію з приводу десятої річниці установаження Центральної Ради; 2) Чайові сходини з того ж приводу при участі громадянства чеського і представників поповолених народів Сходу Європи; 3) Академію з приводу десятиліття проголошення державної незалежності України; 4) Шевченківське свято (реферат і концертний відділ); 5) Академію з приводу першої річниці смерті Симона Петлюри; 6) Академію з приводу 40-літнього ювілею літературної діяльності Ольги Кобилянської; 7) Літературні сходини, присвячені читанню нових творів О. Олеся; 8) Вечірку 8-го січня 1927-го року з концертним відділом та участю письменника В. Леонтовича; 9) Товариську зустріч Нового 1927-го року з концертним відділом та участю письменника В. Леонтовича.

Крім того, відбувалися чергові збори членів клубу для вислухання рефератів та обміну думок з приводу тих рефератів. На сходинах членів клубу прочитано такі реферати: 1) І. Бочковський — Українська проблема. 2) М. Єремів — Умови фабричної та хліборобської праці у Франції. 3) О. Лотоцький — Державна незалежність, як основа життя нації. 4) О. Лотоцький — Пропаший час та національно-державні вислідки з цього. 5) О. Лотоцький — Українська еміграція у Франції. 6) О. Лотоцький — Російські публічні виступи. 7) О. Лотоцький — В. Коваль, як учений і громадянин. 8) О. Лотоцький — Шевченкові роковини. 9) Маланюк Є. — Жіноча музичність. 10) Мартинець В. — Реєміграція. 11) Олесіюк Т. — Самодопомога еміграції. 12) Генерал Омелянович — Павленько — Зимовий похід. 13) Садовський В. — Сучасне господарське становище на Україні. 14) Славінський М. — Проблема замирення Сходу Європи. 15) Славінський М. — Україна й Росія. 16) Академік Смаль-Стоцький. — Ювілейні поклін письменниці рідної землі (О. Кобилянської). 17) Академік Смаль-Стоцький. — «Великий льох» Т. Шевченка. 18) Симович В. — Літературна діяльність Ольги Кобилянської. 19) Старосольський В. — Соборність України. 20) Феденко П. — Сучасний стан на Україні та її політичні перспективи. 21) Феденко П. — Підсумки десятилітнього панування большевизму. 22) Феденко П. — Українська Центральна Рада, як етап української державности. 23) Шишківський С. — Реєміграція. 24) Шульгин О. — Російська революція й Україна. 25) Яковлів А. — Традиції української державности.

Крім того, на вечорі па'мяти С. Петлюри читано спогади В. Кедровського, ген. В. Куца, ген. В. Сінклера, І. Токаржевського-Карашевича та поезії Н. Холодної.

Друга сторона діяльності Клубу полягала в приміщенні українських емігрантів на працю. Для того попередніми Зборами було обрано комісію по підшукуванню праці. Ця комісія з поширенням її функцій фактично перетворилася в Бюро праці.

Наслідки діяльності Бюро праці виявились в тому, що за короткий час діяльності (9 місяців), було влаштовано 82 клієнта. З цього числа для 32 клієнтів було знайдено посади, а для решти здобуто візи для переїзду в інші країни, де також їм полегшувалась можливість підшукування праці (Польща, Румунія, Франція). Найбільшу активну допомогу в сій справі виявив Український Центральний Комітет у Варшаві з М. Ковальським на чолі.

В справі приміщення українських емігрантів на терені Ч.С.Р. Голдрва

Клубу мав авдієнцію у п. міністра Д-ра Крофти, якому подав меморандум з того приводу, а також брав участь в присвяченій тій справі нараді під головуванням консула В. Завазала.

По вислуханні звіту Управи, Бюра праці, Літературно-Артистичної та Ревізійної комісії відбулися вибори нових органів клубу.

В склад нової Управи було обрано: Голова проф. О. Лотоцький, заступники голови п. З. Мірна та Др. П. Феденко, секретар інж. Б. Бутовський, скарбник інж. Василь Кучеренко, члени: п. Павло Пархоменко та інж. Євген Гловінський (останній як представник Клубу в Подббрадах). На заступників членів Управи обрано: п. п. А. Зубенка, О. Стефановича й Д-ра Ю. Добриловського.

В склад Бюра праці увійшли: проф. О. Лотоцький, інж. Б. Бутовський, Др. П. Феденко й п. І. Скубій.

До літературно-артистичної комісії обрано п. З. Мірну та п. Є. Маланюка.

В Ревізійну комісію обрано доц. І. Мазепу, доц. В. Дяконенка та І. Мірного, яко заступників — С. Шишківського та Ф. Слодецького.

Широка діяльність клубу на мертвому празькому ґрунті, викликає все більш симпатії до нього серед празької української колонії. Про це свідчить значний зріст числа членів. Протягом року кількість членів виросла з 59 до 111, що є визначним фактом, коли прийняти на увагу страшну інертність еміграції до громадського життя та те, що ряди емігрантської колонії стало рідшають наслідком від'їзду абсолювентів високих шкл за межі Чехословацької Республіки.

Б.

З міжнароднього життя.

— Франція та Америка. — Франко-німецьке зближення. — Англійська політична мораль. Кодекс фашистів закордоном.

Сто п'ятьдесят літ тому Сполучені Штати Північної Америки ще не були визнаною світом державою. Вони були тоді в стані повстання проти своєї метрополії, борючися за свою незалежність з рідними їм по крові англійцями. Сил своїх було недостатно, треба було шукати матеріальної, військової, дипломатичної та иншої допомоги, і вони її знайшли, «зорієнтувавшись» (цього терміну тоді ще не вживали) на різні європейські держави, що їх інтереси були протилежні інтересам Англії. Особливу увагу свою звернули вони на французьке королівство.

Шостого лютого 1778 року між «Американськими Об'єднаними провінціями» та «королем Франції» складено було «договір торговельний та приятельський», за яким слідував вже договір оборонного союзу між названими контр-агентами. В 2-му параграфі цього останнього говорилося: «основною і безпосередньою метою цього оборонного договору є реальне підтримання абсолютної та необмеженої волі, незалежності й суверенності Сполучених Штатів», а останній параграф говорив про те, що союзні держави обов'язуються не складати сепаратного мирного договору. Договора було виконано. Франція допомогла Штатам грошми, військовими інструментами, дипломатичними зв'язками і справу незалежності нової держави остаточно було виграно через п'ять літ після того, як Англія їх колишня метрополія, визнала їх де-юре.

Приятельські відносини між Францією та Сполученими Штатами Північної Америки, — чи були між ними договори про це, чи ні, — вже не переривалися, а в дні великої війни, як здається, навіки припечатані вони американською кров'ю, пролитою на французькій землі. І от тому для підписання нового франко-американського арбітражного договору було обрано

день 6.-го лютого, щоб нагадати цілому світові і самим собі всю добру історію взаємовідносин двох держав.

Як про це вже була мова в «Тризубі», спочатку питання ставилося дуже широко; висловлені були мрії про те, щоб зробити з цього договір вічного замирення, притягнувши до цього держави цілого світу. Спийняли-ся однак поки-що на тому, що відновлено попередній арбітражний договір з деякими змінами, а в передмові проголошено війну по-за законом, — за винятком, правда, де-яких випадків, що можуть з'явитися в наслідок обов'язків перед Лігою Націй, чи виникати з доктрини Монроє то-що.

Значіння цього нового франко-американського пакту зводиться таким чином головню до моментів ідеологічних та психологічних, але не треба думати, що в сучасних міжнародніх взаємовідносинах ці моменти так таки не грають жадної ролі. Певну силу вони мають, — і то не маленьку.

Німецький і французький міністри закорд. справ, — один в рейхстазі, — другий в сенаті, — обмінялися промовама на тему про Локарнський пакт та про окупацію Рейнських земель.

Перший говорив Штресман. Він скаржився, що справа франко-німецького зближення, проєктованого Локарнським пактом та в час побачень, іде дуже поволі, а фактично, за останній час, просто застигла. Франція, на його думку, не гаразд робить, звязуючи знесення Рейнської окупації з новими гарантіями безпеки. Цих гарантій дано досить в Локарнському пакті і не вірити їм — означало б не вірити в чесність не тільки німецької політики, але і Локарнського гаранта — Англії.

Бріан одповів на це, що окупація німецької провінції зовсім не така приємна для Франції річ, як то може де-кому здаватися, і що Франція охоче позбавилася б її. Але для того потрібна не митична, а справжня демілітаризація прирейнської смуги, чого можна досягти встановивши через Лігу Націй та в її складі відповідну контрольну установу, яка взяла б на себе це завдання. Він запропонував Німеччині розпочати в Лізі Націй розроблення цього питання.

Різня преса по різному поставилася до цього обміну промовама з приводу такого важливого для цілої Європи питання, як франко-німецьке зближення. Французька опінія майже без винятку підтримує свого міністра. Німецька — поділилася: консервативна преса говорить про поразку Штресмана, ліва — про новий його успіх. Цей розподіл виявив ще раз те трудне становище, в якому знаходиться сучасна німецька влада. В питаннях бо внутрішнього порядку її підтримують з-права, а її закордонна політика базується на підтримці лівої частини парламенту. Не дурно тому Бріан у своїй промові скісно торкнувся і того, що майбутні франко-німецькі відносини залежать від того, хто виграє на близьких уже виборах до німецького рейстагу. Німецька преса, з свого боку, також вирішення цього питання одкладає до того часу, коли будуть відомі наслідки французьких виборів до парламенту.

Мабуть таки тому так повільно, так тупає на місці справа зближення двох недавніх ворожих держав, що близький вже час, — весна цього року, коли відбудуться французькі і німецькі вибори, — може змінити цілковито політичну констеляцію обох країн. Чекати вже недовго.

Газети принесли таку звістку. Англійська державна скарбниця за останні роки дістала кілька мільйонів фунтів стерлінгів, подарованих окремими людьми на покриття державних боргів, що їх зроблено за часи великої війни. Майже всі жертви внесено анонімно, або під значкою якихось літер, що нікому нічого не говорять. Де-хто з жертводавців кладе гроші в банк, з тим, щоби держава взяла їх тоді, коли вони від процентів збільшаться до певної суми; де-хто просто посилав поштою гроші, де-то кулує

боргові папери та передає їх на знищення то-що. Серед останніх жертводавців була людина, що 1919 року пожертвувала 120.000 ф.ст., підписавшись літерами F. S. T. і вказавши, що це буде п'ята частина цілого її майна. Тільки тепер стало несподівано відомо, хто це такий, і про це оповів на політичних зборах в Н'ю-Кестлі один з депутатів Labour-Party. Оці літери F. S. T. означають по англійському First Secretary of Treasury — перший секретарь скарбниці, — інакше міністр фінансів. Ним був у 1919 році сучасний голова кабінету Балдвін, і не він анонімно подарував п'яту частину свого майна. Робить йому честь, що він це зробив і зробив анонімно. Але ще більша честь припадає на долю його політичного противника, що в час рішучої боротьби оповів це своїм виборцям, назвавши консерватора і голову кабінету людиною, що уявляє себе класичний приклад громадянина і патріота.

Зразок англійської політичної моралі, недосяжний для суходольних політиків.

Розпубліковано статут, вироблений Мусоліні, про те, як мають поводитися фашисти, що перебувають за кордонами Італії. Встановлено такі 8 правил для поведінки фашистів.

1. Поважати закони держави, де вони перебувають.
2. не приймати участі у внутрішній політиці країни.
3. не викликати суперечок в італійських громадах, а навпаки залагоджувати їх.
4. давати приклад громадської та приватної чесноти.
5. поважати італійських представників за кордоном та коритися їх інструкціям.
6. боронити італійство в минулому і сучасному.
7. давати допомогу та підтримку незаможним італійцям.
8. бути на чужині дисциплінованими так, як того вимагає фашизм од італійців в дома — на батьківщині.

Правила не нові, але кожна еміграція, яка не раз це забуває, мала б добре запам'ятати їх собі та виконувати.

Observer.

Лист із України.

... Сидів оце й думав: щоб його таке написати, щоб і вам цікаве було за кордоном і щоб далеко не заїхати. Бо після цього десятиліття ми всі майже отупіли. Тільки й чуєш, що лайку в Бога і в віру, та в той гвіздох, що Бог шапку вішає... Такий уже мабуть склад характеру нашого громадянина, що нічим ніколи не буває задоволений. Здається, чого ще треба? Воля така, як на всій земній кулі немає: кожен може собі робити, що схоче. В кожній державній установі, хоч який будь п'яний, можеш виспатися й виляяти, як хоч і кого хоч, і їхто тобі нічого... Наприклад, підійдеш до будь якого технічного робітника, поцілуй його «ма том», «візьмеш на Бога», а він повинен тільки сміятися та називати дорогим товаришем. Це по нашому зветься — «боротьба з бюрократизмом». А оце один «товариш» доборовся з бюрократизмом так, що побився з сили, упав у нашій установі під самим секретарським столом та там і заснув; а як прокинувся та встав, то на тім місці, де він лежав, тільки мокрецьке залишилося... Не факт, а «істинное происшествіе», як кажуть в Одесі. А чого нам ще треба, як ще волі?

Фабрикатів у нас досить, ще й зостається. Бо коли не зайдеш в кооператив, то ніколи крам не либує, і сбивателі що-д я приходять до крамниці, стають у чергу або й без черги й дивляться на той крам, скільки

хотять. А дешеви́на така, що з одним карбованцем можна обійти всі крамниці, ще й гроші зостануться.

У нас тепер і клімат пере́минився. Стало тепло, навіть при 20° морозі люде ходять в демісезонних пальтах, в туфлях «лодочки», в картузах і без калаш, а коли буває глибокий сніг, то він такий звичайний, що ніколи не лізе через хляпи ботиків. Селянські продукти значно більше забирають грошей у робітника, бо як підеш на базар, то хоч буде в кишені й п'ять карбованців і більше, — рідко коли принесеш здачі, а все ж таки, не вважаючи на це, змичка города з селом у нас провадиться досить жваво й немає ні одного села, яке б не було «підшефне» тій або иншій робітничій організації. З приводу цього у селян склалася така примовка: «один карбованець пшеничка, тридцять карбованців спідничка, а триста карбованців бричка — оце так змичка...»

А що торкається народної освіти, то можна сказати словами славетного нарккома освіти Луначарського, що «ми в цьому вже випередили гилу Європу». А найголовніше те, що навчання у нас провадиться, можна сказати, мало не даром. Кожен громадянин, коли він має в кишені хоч карбованців 17-20 на те, щоб цю суму кожний місяць заплатити на організаційні витрати в трудовій школі, може без суперечки надіслати до школи хоч і двох дітей. Ну, звісно, зшитки, словці, папір та инше шкільне приладдя він повинен купувати окремо. Не всякий може докупитися тих книжок, а тому й між учениками тепер у нас заводиться колективізм: по де-кільки на один примірник. Й так добре для ледачих школярів: чого не знає, то перепише у товариша.

Можна сказати, що ми зараз гриземо граніт науки всіма зубами, а «культуру» тягнемо з пляшки, аж булькотить. Не знаю, чи воно скрізь так, а в нашому краю, я певен, що ми досягли (а може й пересягнули) довоєнного рівня. Грішнім ділом, і я инколи з старими друзями покуштую цієї «культури», що запевнитися, що земля крутиться кругом сося: Селяне та робітники мало не кожен став «астрономом», і я сам очевидець, як инколи на базарі, селяне кожен коло свого воза, в «телескоп» слідкують за рухом небесних тіл. Може через те, що селяне дуже широко взялися за «астрономію», а може через що инше, але хліборобство у нас не можна сказати, що порівнялося з довоєнним станом, хоч правда, земля не гуляє. Тракторів у нас дуже мало, може через те, що тепер законом заборонено окремим хазяїнам мати трактори, а тільки колективам. А колективний трактор не дає того руху, який може з нього взяти окремий хазяїн. Як багачко няньок, то завжди доводять дитину до каліцтва. Крім того, а на мою думку, шкодить розвитку хліборобства ще й те, що роздрилили дуже землю, так що з такою некультурною обробкою, як у нас, далеко не заїдеш на 3-10 десятинах. А культурно обробити немає чим, не вистарчає живого й мертвого інвентарю.

Промисловість розвивається: — «плювала на груди, а тепер на бороду» Дуже багато у неї болячок, які не дають їй піднятися. Чутка є, що будуть з веси і будувати нові підприємства, коли буржуазний дядько з Європи та Америки позичить грошей.

Торговля йде жвавим темпом, а куди вона йде, сказати трудно. З докладів наших славетних керівників можна заключити, що все гаразд, та тільки... «Остап ніж поламав». Державний капітал ніби то побивав приватний, а кооперація приватню торговлю, та тільки я боюся, що побивши приватню торговлю, кооперація й собі завдасть смертельну рану, бо у приватної торгівлі дуже гострі зуби.

На мій погляд, будівництво комунізму у нас йде так: крок наперед, а два назад. Причин до цього дуже багато, а найголовніша — це наша некультурність та неосвіченість. Щоб знищити цю головну перешкоду, треба мати кошти, а їх немає і ніде позичити. Через те не пошастало нам виконати «заповіт Ілліча», щоб до 10 роковин революції не було ні одного неграмотного по всьому СССР. За опозицію у нас мало чути. Ото коли на конференції в листопаді Троцький та Зінов'єв говорили, то після того їхніх промов ніде не чути. Їх повигонили з партії, то вони мабуть і змовкли.

Друкують, правда, дискусійні листи, але там опозиція нічого не пише, ма-
буть їм роти позатикали...

Українізація провадиться, але ніяк не тече, щось не клеїться, бо ро-
биться воно мов на сміх... Технічних робітників примушують вивчати украї-
нську мову, а «верхи», — зави й зами — не розуміють ні слова україн-
ського, бо багачко між ними таких, що не вимовлять сказати «паланиця»,
а ще більше літери «р». В школах теж така справа: запитують учня, якою
мовою він бажає вчитися: чи російською чи українською, і тоді розподі-
ляють «українська група», або «російська група». Звичайно, більшість
виявляє бажання вчитися по російському, особливо в городі, бо на це є
дуже поважні причини: перше те, що дома говорять по московському, а
друге — що коли трохи підучиться та піде до якого зава питати посіду,
то ніяково з ним балакати по українському, треба знати «культурний язик».

У вересні минулого року великого переполоху у нас наробив землетрус.
Саме головне відбулося в Криму, але чути було відгуки по всій Україні.
В годину ночі проти 12 вересня, лягаючи спати, я відчув, що ліжко моє
рухається, ніби під його підліз кабан і став чухатися. Я зразу не звернув на
це уваги, гадаючи, що це якось розгойдав ліжко, впавши на нього, але,
підкотившись до стіни, почув, що стіна дріжить. Тоді я зрозумів, що це
землетрус, мерщій одягнувся і вибіг на двір, щоб часом хата не завалила-
ся. На щастя ніякої шкоди землетрус у нас не зробив. В Криму було гір-
ше. Багато про це було розмов між людьми. Релігійні казали, що то по-
передження большевикам від Бога, що поглине їх земля саме в день деся-
тих роковин їхньої влади. Наші хоробрі комуністи напередодні свята
були «п'яні, як дим», «для сміливости», бо хто його знає: може справді
страшний суд настане? А «політики» міркували й собі: от якби землетрус
стався не в Криму, а в московському Кремлі. Та щоб добре труснуло,
щоб самі вони на собі зазнали масовий терор... Але якось ще щастить їм:
навіть землетрус упав на невинні голови, а не на тих, що заслужили люд-
ської й Божої помсти.

О. Новиль.

2 січня 1928 року.

3 П Р Е С И.

Впливова і дуже освідомлена пражька газета «Prager Presse» пові-
домляє, що останніми часами в Криму виникли антисемитські заколо-
ти. Викликало їх незадоволення місцевої людности з організації
жидівських колоній. Дійшло до кривавих сутичок між населенням та
жидівськими колоністами. Совітській владі довелося викликати вій-
сько, як жорстоко припинило рух, залишивши по собі багато убитих
та поранених.

* * *

«Діло» в ч. 23 подає таку звістку:

«Радянський комісаріат для господарських справ наказав
припинити видавання «Укр. Економіста» за статтю, звернену про-
ти жидівської колонізації на Україні, і за висловлену думку, що
центральної уряд для заспокоєння пролетаріату, для вдержання
ладу повинен здержати колонізацію на майбутнє. Чрезвычайка
заарештувала весь склад редакції «Укр. Економіста».

Хроніка.

3 Великої України.

— Пенсія О. Кобилянській. Совнарком УССР, щоб відзначити 40-літній ювілей літературної діяльності письменниці О. Кобилянської, ухвалив призначити їй персональну пенсію розміром 150 карб. (Пр. Пр.» ч. 23).

— Увічнення пам'яті діячів науки й мистецтва. Київський музей порушив перед Окрвиконкомом справу про відзначення меморіальними дошками будинків, де мешкали і померли композитор Лисенко і професори Антонович, Демущький, Біляшівський і Шербаківський («Пр. Пр.» ч. 23).

— Відкриття катедри жидівської культури. На початку лютого розпочала свою працю кафедра жидівської культури при УАН. На чолі її поставлено проф. Й. І. Ліберберга, якого призначено за згодою Укр. Академії Наук. («Пр. Пр.» ч. 24).

— Фонд імені Леніна для допомоги безпритульним. Президія ВУЦВК'а прийняла постанову про утворення всеукраїнського і місцевого фонду імені Леніна для допомоги безпритульним дітям. Розмір всеукр. фонду встановлено в 5.000.000 карб., з них 1.000.000 карб. має дати уряд України, а 4.000.000 карб., мусять створити 40-відсоткові вирахування з міс-

цевих фондів. Мають ці гроші скласти за 5 год. («Пр. Пр.» ч. 23).

— Переселення жидів на Далекий Схід. У зв'язку з постановою союзних органів про закріплення Бірсько-Біджанського району на Далекому Сході для жидівських переселенців ухвалено, що більшість переселенців на Далекий Схід мають відрядити з України, де вже вичерпано всі земельні фонди. До цього району на перші часи мають доставити 501 трактор та інші сільсько-господарські машини, а також і худобу. На провесні 1929 року туди мають відрядити першу партію переселенців-жидів біля 1000 родин. Надалі що-року туди переселятимуть 2000-3000 родин. Кожна родина отримує 450 карб. безповоротної позики, а також довготермінові кредити. («Пр. Пр.» ч. 24).

— З «Чубаровського фронту». Виїзна сесія окружного суду в м. Пуштівіч з участю сотень селян слухала справу, як група з кількох душ зівалтувала вагітну на 6-му місяці наймичку. Призвідцю цього злочина засуджено до 8 років ув'язнення, інших від двох до 6-ти років. («Пр. Пр.» ч. 27).

— Убивство голови сіл'ради. Коло Ніжина уночі проти 30-го січня революційними пострілами убито коло свого будинку голову Лихачівської сіл'ради Короїда. Вбили його куркулі. Слідство проводиться. («Пр. Пр.» ч. 29).

На українських землях.

На Волині, Холмщині, Підляшшю та Поліссі

— Українські з'їзди. В кінці січня в Луцьку відбулося два з'їзди: перший — блоку українців, другий — тих, що хотіли творити свій окремий фронт та прогоріли. Слоковий з'їзд селян Луцького повіту відбувся в помешканню редакції «Укр. Громади» під головуванням п. Левчанівського. З промовами виступило багато осіб. З'їзд прийняв резолюцію про єдиний національний фронт та приєднання до блоку. Другий з'їзд відбувся в «Просвіті», який після деяких вагань післяв делегатів до Центрального виборчого Комітету з проханням створити єдиний фронт («Нарід», ч. 6).

— Українська блокова преса. За блоком національних меншостей в Польщі, що об'єднує більшість, крім партій «селянська» і радикалів стала і вся українська преса, як от: «Діло», «Новий Час», «Укр. Голос», «Свобода», «Укр. Громада», «Нарід», «Селянський шлях». («Укр. Громада», ч. 8).

В Галичині.

— Т-во «Рідна Школа». На сторінках української преси доводиться часто читати про це надзвичайної ваги товариство, але певно далеко не кождий знає, що воно значить для українського населення Галичини. Тому тут подаємо кілька статистичних даних, котрі самі за себе кажуть. Через це товариство, галицьке українське громадянство утримує: 10 діточих садків з 364 дітьми; 7 захороник, головну у підльвівських спольщених громадах з 496 дітьми; 40 народніх шкіл, головну по спольщених містах з 4.030 дітьми; 5 учительських семінарів (4 жіночих: в Коломиї, Львові, Самборі і Стрию і один мужеський у Львові, з 799 учениками й ученицями; 10 гімназій (Городенка,

Дрогобич, Золочів, Львів, Коломия, Рогатин, Стаїславів, Тернопіль, Чортків, Яворів) з 2.025 учениками; 8 фахових ремісничих шкіл в різних частях краю з пересічним числом 500 учнів; 1 торговельна школа у Львові із 148 учнями. Крім постійних ремісничих шкіл «Рідна Школа» організує вількомісійні ремісничі курси по всіх закутках краю. По—за школами це товариство утримує ще 7 бурс для незаможних дітей. Щоби оцінити заслуги «Рідної Школи», вистарчить додати, що це товариство приватне і провадить свою роботу майже виключно на ті жертви, що складає бідна Галичина та частини галицька українська еміграція Америки («Укр. Вістник», ч. 3).

— Союз українських купців у Львові. 2-го лютого у Львові мали відбутися збори «Союзу укр. купців у Львові», що має приблизно до 300 душ членів. Цей союз поклав свого часу підвалини для заснування торгово-промислового банку («Новий Час», ч. 13).

— Москвофіли за роботою. В Галичині з'явилася нова газета «Земля і Воля», яка називає себе «независимою радикальною хлопською газетою» й органом «лівиці Русскаво Народново Об'єдніенія». Ця газета з небувалою до тепер лайкою опльовує все, що найдорожче для українців: наші визвольні змагання, традицію то-що. Особливо лає вока блок лемпольських народів та УНДО, бажуючи розбити за кожду ціну єдиний національний фронт («Нарід», ч. 6).

— Гребенів. 22 січня б. р. по службі Божій вся парафія с. Гребеніва зібралася в читальні «Просвіти», де по вступному слові п. о. Смачила делегатка Союзу Українок в Сколім п. Пригулак Марія виголосила великий і змістовний реферат про національно-політичні українські справи, вибори до сойму і сенату Польщі і з окрема про завдання її організацію українського жіноцтва. Після того слідував другий реферат-промова на тему про про-

голошення державности, незалежності та соборности України п. дир. Гикавого. Виголошені реферати зробили захоплююче враження і викликали патріотичний настрій присутніх. Свято закінчено відспіванням національного гімну та піснею «Ой, у лузі червона калина...»

На Закарпатті.

— Тенденційний наказ. Пряшівська газета з великим схвितованям пише, що закарпатський віце-губернатор Разсипальмав дати наказа продати з Горжанської Управи всі руські друкарські машинки, бо офіційною мовою не тільки в канцелярії, але й по-за нею має бути мова чеська. («Народня Газета», ч. 3).

На Буковині

— 40-літні роковини смерти Федьковича. В неділю 22 січня 1928 року в Чернівцях відбулося заходом товариства «Буковинський Кобзарь» свято 40-літніх роковин смерті талановитого співаця Буковини Осипа Юрія Федьковича. Заля, де відбувалося свято, була наповнена по береги. Було багато народу і з провінції, не вважаючи на метелицю та на сніг. Програма свята складалася з хороших та сольових співів й читання повісти Федьковича «Безталанне заохання». З невияснених причин не було найголовнішого, а то відчиту про життя поета. («Хліборобська Правда», ч. 3).

— Нова столиця Буковини. Міністерство Внутр. справ ухвалило, що діяльність громадських і міських рад мусить стояти під суворою контролею міністеріальних генеральних інспекторів управи. Буковина із всіма своїми повітами числиться, як один район і належить до генерального інспекторату з Ботошанах. Всі головні уряди переносяться з Чернівців до Ботошан і Ботошани, що лежать на території старої Румунії, стануть столицею Буковини («Кан. Фармер», ч. 3)

Газетні звістки.

— Пам'ятники старовини на Дніпрельстані. Науково-дослідчі установи Київів опрацьовують матеріяли знайдені під час археологічних розкопкин на території Дніпрельстану. Встановлено, що частина розкопанних могил стосується до кімерійської переходнової доби, а частина — до пізнішого періоду — скито-сарматської доби. В могилах знайдено останки похоронів і багато ріжних цінних річей. Два похорони, що найкраще збереглися, вибрано з землею й передано Дніпрельстанському краєвому музеєві. На дніпрових кручах знайдено 57 землянок, де гарно збереглися ріжні речі, ножі, намисто то-що. Досі досліджено 6 землянок. Решту досліджуватимуть по весні («Наше Життя», ч. 4).

— Міжнародня вистава у Венеції. Державна Академія Художніх Наук дістала запрошення взяти участь в міжнародній виставці мистецтва, що її організовано у Венеції. Українська Державна Академія Художніх Наук має надіслати на цю виставу 150 образів, малюнків та скульптур. Вистава почнеться у квітні 1928 року і триватиме півроку («Наше Життя», ч. 4).

— Проти жидівські заворушення. До Вільни з Москви наспіли звістки про криваві заворушення, що повстали на Україні на ґрунті невдоволення місцевого населення жидівського колонізацією. По деяких місцях дійшло до сутичок з жидівськими колоністами, так що довелось викликати військо, яке й криваво їх здушило. Вороже відношення місцевого населення до колонізації примусило совітський уряд задержати переселення жидів до Криму та та Кубань. З окрема татари загрожували, що в разі продовження колонізації вони знищать кримські купелеві заклади («Дні», ч. 1324).

3 життя укр. еміграції у Франції.

— Комітет Вшанування Пам'яті Симона Петлюри. 10 лютого с. р. Комітет для Вшанування Пам'яті С. Петлюри в Парижі розглянув і затвердив статут «Товариства Бібліотеки імені Симона Петлюри в Парижі». Т-во це являється зовсім незалежною організацією, що повстає з ініціативи Комітету. При бібліотеці має бути зібрання предметів і пам'яток, зв'язаних з іменем Польського Головного Отамана.

Крім того на двох останніх засіданнях прийняв Комітет і низку поважних рішень в справах грошевих. Поміж іншим, ухвалено передати родині С. Петлюри 10.000 фр., що вже й виконано. Також асигновано додатково на збірник пам'яті С. Петлюри, що коло його видання заходжується Празький Комітет, — 1.000 фр. в додаток до тієї 1.000 фр., що приділено на цю справу раніше. Крім того Комітет придбав для музею пам'яті С. Петлюри дуже цінну і впорядковану збірку віршів з газет цілого світу за час процесу.

Обмірковано і намічено план діяльності Комітету на далі.

— Українська опера в Парижі. 11 лютого с. р. в салі Географічного Т-ва заходами п. Ю. Пономаренка при участі артистів солістів пань Жіло, Трескіної і п. п. Шумова, Гамалі і О. Чехівського в супроводі хору під орудою А. Чехівського було концертно виконано «Запорожця за Дунаєм».

Ідея концертного виконання опер у Парижі належить москалям, які торік дали концертно кілька опер. Мас вона, розуміється, багато хиб, бо концертно про оперу можна дати лише приблизне поняття. Без декорацій, без оркестри, без гриму і без гри, що залишається від опери? Лише

музика. Особливо гублять багато в такому концертному виконанню опери такі реалістично-етнографічні твори, як наші українські. Певно публіка це інтуїтивно відчувала і тому прийшла в дуже малій кількості. Лише чверть зали була заповнена. Було правда досить росіяни, які не хотіли свого бажання поглузувати з «хахлацької» музики. Але концерт вдався на славу. Не дивлячися на прикру акустику зали, концерт пройшов дуже добре і зробив найкраще враження на публіку, яка багато разів примушувала артистів повторювати улюблені мотиви, художньо ними виконані. Навіть «Ой, казала мені мати» — арія, що всі знають і пам'ятають, у виконанню пані Трескіної звернула увагу і викликала гучні оплески. Всі головні арії були виконані солістами, що дали разом дуже добрий голосовий ансамбль, бездоганно, навіть і на вибагливого слухача. Хор був цілком на своєму місці, не дивлячися, як для опери, на свою незначну кількість учасників. Акомпанімент п. Пономаренка на ролі дійсно визначався високою артистичністю і художністю. Публіка достойно це оцінила і нагородила акомпаніютора рясними оплесками.

Доводиться тільки побажати, щоб таке симпатичне почилення, направлене на популяризацію українських музичних творів, не дивлячися ні на які перешкоди, продовжилося та щоб українська публіка підтримала ці починання краще, ніж цього разу.

— О д е н - л е - Т і ш (Мозель). 3 листопаду місяця минулого року Громада потерпіла дві втрати. 12 листопаду вмер від розрива серця Федір Гайдака, галичанин з походження. Похорон його Громада прийняла на себе. На труні були вінки від Громади, від друзів, від товаришів по праці та від дирекції заводу. А 2 січня с. р., від нещасного випадку помер видатний член Громади Максим Гаврилук-Вдовиченко. Похорон, який Громада взяла на свій кошт, видався дуже імпо-

зантним. Багато було вінків, а між ними від Громади в Оден-ле-Тішу, від Громади в Люксембурзі, дирекції заводу від то-що. Народу було дуже багато, а серед них багато чужинців.

Що-до культурної роботи в житті Громади реба відмітити виставу «Мартин Боруля», яку дав 4-го грудня драматичний гурток при Громаді. П'єса була поставлена режисером п. Золотаревим при участі пань: Павленко та Буковинки та панів: Пащенко, Гусака, Свдошенка, Тименка, Нетреби, Спандовського та Міскевича. Хоч серед артистів-аматорів були такі, що виступали перший раз на сцені, але треба сказати, що справилися вони із своїми ролями цілком добре, і треба бажати драматичному гурткові розвитку і успіху в його діяльності. Після вистави відбувся баль, що затягся аж до ранку. .

25 грудня Громада влаштувала ялинку для дітей всіх українців, що перебувають в Оден-ле-Тіші та в околицях. Одних дітей було раз на сцені, але треба сказати, що справилися вони із своїми ролями цілком добре, і треба бажати драматичному гурткові розвитку і успіху в його діяльності. Після вистави відбувся баль, що затягся аж до ранку. .

— Ш а л е т. При Українській Громаді в Шалеті заснувалося мистецьке т-во в складі 3-х секцій: драматичної, співочої та музичної. Це т-во спромоглося урядити виставу «Хмара», яка відбулася 28 січня с. р. Вистава пройшла добре, як в матеріяльному відношенню, так і в відношенню мистецького виконання п'єси. Почувалося, що в постановку було вкладено режисером п. Логошним багато розуміння і праці, а аматорами — любови до мистецтва і бажання. Дуже гарно провели свої ролі: пані Омельченко, Карнаухова, Наследішева, Брильц та Захваліська, а з чоловіків — п. п. Захваліський, Світличний, Бушило, Логошний, Безносюк та Созонтів. Гарно теж виконала свою роль п. Столяревський. Хорові виступи були бездоганні. Після вистави було улажено спільну вечерю. Публіка

гучно вітала оплесками виконавців, які цілком заслужили цього

— К р е з о. Крезо є дуже глухий куток, але все ж таки треба віддати належну справедливість енергії українця, який і в цьому глухому куткові зумів розпочати громадську роботу. Особливо пішла вона вперед з часу придбання власного помешкання, та відкриття власної їдальні та бібліотеки-читальні. Гарно удокорюване помешкання справляє хороше вражіння, і громадянам любо посидіти за рідною газетою чи книжкою пару годин. Громадяне почали організовано реагувати і на всі наші національні та культурні потреби. 22-го січня, в день десятої річниці проголошення самостійности Української держави, відбулося свято. Після врочистих промов громадянський хор виконав кілька національних пісень, а бандуриста п. Л. проспівав кілька народних дум під акомпанімент бандури. Свято справило сильне вражіння на громадян.

Того ж дня відбулися перші збори новоутвореної філії «Т-ва б. вояків армії УНР». Прийнято без змін статут центральної організації. Жвава дискусія виникла по всім живим питанням. Обрано було на голову філії п. Романюка, заступником п. Пастушенка, а секретарем — п. Кордиша.

— Т а є м н и ч а с м е р т ь. 22-го січня вранці один француз спостеріг в canal du Centre, що перерізує Моншанен, пливаючий труп. Коли витягли, то впізнали в ньому українця Панкрата Савича Чопилко, що вже кілька тижнів пропав без висти. Невіжчик народився 19. 5. 1899 в селі Плетенім-Ташлику на Херсонщині, Єлизавет. повіту. З фаху телеграфіста, він служив в укр. армії при Головнім Штабі, був ранений. Сам був надзвичайно тихої та спокійної вдачі, до громадських обов'язків ставився дуже сумлінно. Протягом цілого року виступав кожної вистави на сцені в нашій громад-

ським театрі. Природним чуттям виконував мистецькі ролі і міг би своєю грою робити честь якій завгодно артистичній аматорській трупі. Поховано його на кладовищі в Мошчанен. Причини смерті досі не відомі. Слідство переводиться.

У Чехії

— Український Республікансько-демократичний клуб у Празі 3-го лютого відбувся реферат М. Тобілевича про відомий нещасливий похід відділу Тютюнника у листопаді 1921 р. на Волинь і Київщину для підняття повстання проти большевиків. Референт — учасник походу — яскраво змалював ті жахливі умови, в яких після зради Мордалевича і викриття повстанчої організації опинився маленький, всього в 1000 вояків, слабе безбройний український військовий відділ. Після довгої боротьби, змучений переходами, оточений з усіх боків майже 20.000-им большевицьким військом і кількотою Котовського, покинутий в критичну хвилину Тютюнником, він був врешті розбитий під містечком Базаром большевиками. Велика частина його попала у полон і в містечку Базарі була розстріляна: — 359 вояків після героїського відмовлення вступити до большевицького війська.

Після реферату неші учасники походу дали додаткові звідомлення.

Пам'ять polegлих пошановано вставанням.

Голова клубу проф. О. Лотоцький з'ясував значіння помянутої кривавої жертви героїв і повітав присутніх учасників походу.

— Науковий збірник Українського Педагогічного Інституту готується до друку під редакцією проф. д-ра В. Сімовича. Збірник має складатися з 26 праць професорів, доцентів і лекторів Інституту і обійме коло 35 аркушів друку.

— 3-го лютого б. р. в Карловім

Університеті в Празі було проголошено члена Кубанської Краєвої і Законодавчої ради п. Балабаса і його дружину пані Балабас докторами природничих наук.

— Українське т-во прихильників книги в Празі. На загальних зборах Т-ва 2-го лютого виступив проф. С. Сірополко доповідь на тему «Бібліотечна справа на Світській Україні за останнє десятиліття». На черговій виставі українського друку під час зборів виставлено було до 50 нових українських видаць.

— Українське історико-філологічне т-во в Празі. В черговому засіданні т-ва 31-го січня відчитав проф. В. Щербаківський більший доклад про походження і значіння «Калити» на Україні. Доклад викликав велике зацікавлення й гарячі дискусії. По дискусіях виступив секретар Т-ва проф. В. Біднов реферат про нову працю з історії Запоріжжя Одеського професора Слабченка. Нову працю визнає референт досить слабою.

— Зміна Директора Української Гімназії в Ржевницях. На місце попереднього директора української реформованої реальної гімназії при Укр. Педагогічнім Інституті в Празі проф. д-ра Я. Яреми, що вже давно фактично відійшов від керування гімназією, пішовши у відпустку, а потім на демісію (тимчасово обов'язки директора гімназії виконував проф. гімназії І. Кобизський) настановлено з 1-го лютого Сенатом Педаг. Інституту, за згодою Міністерства Освіти, директором гімназії професора того ж Інституту і Українського Університету в Празі д-ра Агенора Артимовича. Проф. Артимович досвідчений педагог, колишній директор української гімназії в Кицмані та в Чернівцях.

— Свято 22-го січня відбулося в найбільшій

залі м. Подєбрад «Secolovna»- На святі промовляли ректор ака, демії, проф. С. Тимошенко. д-р Феденко, проф. Лотоцький п. Клименко. Хор виконав укр. гімн, «Не пора», «Живи, Україно».

— Свято укр. залізничників відбулося в Подєбрадах 15 січня. Малось на меті відмітити ювілей організації залізничного корпусу в 1918 році. Це цікавий і важливий в історії укр. визвольної боротьби факт — урядові українському в найтяжчі години його боротьби з ворогами віддали себе до послуг службовці укр. залізниць. Спочатку завданням цього корпусу була охорона залізниць. Але потім переформований в 9 залізничну дивізію цей корпус брав участь як регулярна частина армії УНР в її тяжких і кривавих боях 1919 р.

Після панахиди по померлих відбулася урочиста академія, на якій промовляли ті, хто так чи інакше були зв'язані з українськими залізничниками: б. член Директорії Макаренко, б. міністри шляхів проф. Шовгенів, проф. С. Тимошенко, доц. Соколович, б. командарм ген. Омельнович-Павленко, а також п. п. Палій Сидоряський, Стовбуненко, Рибак, Климач.

— Річниця з дня смерті Наталки Кобринської. Союз українок, що зорганізувався в Подєбрадах в грудні м. р., 22 січня улаштував академію в пам'ять 8-ої річниці з дня смерті української письменниці Н. Кобринської. Голова Союзу пані Статникова виголосила реферат «Життя і діяльність Н. Кобринської». На академію було запрошено пані Русову, яка виголосила привітальну промову.

— Лекція доц. Бочковського відбулася на товариських сходинах Громади Студентів при УГА на тему «Жльборіві нації і Європа».

— Вступна лекція в Академії. 16 січня

асистент при катедрі органічної хемії інж. В. Кучеренко прочитав вступну лекцію на тему, «Теорія определения концентрації водневих іонів». Инж. Кучеренко закінчив в квітні м. р. Академію і по закінченню весь час працював і працює під керівництвом відомого чеського хемика Воточека, професора чеської техніки. Цей факт — вступної лекції — треба відмітити, бо в життю Академії, він являється знаменним — вихованці Академії, що були залишені для удосконалення своїх студій при Академії, яко професорські стипендіанти, вже потроху самі починають виступати на допомогу своїм учителям. Б. Кучеренкові професорська рада доручила читати курс електро-хемії.

— Курси Українознавства. Український Республікансько-Демократичний Клуб улаштує в Подєбрадах ціл викладів з різних галузів українознавства. Ці виклади, подаючи матеріяли в стислій формі, мають на меті відновити в пам'яті слухачів в основних рисах ті відомості про Україну, що потреба в них відчувасться на кожному кроці для українця, який живе свідомим національним життям, працює теоретично і практично та вступає в певні відносини з людьми — своїми й чужими.

Виклади відбуватимуться щонеділі, од 2 до 4 годин попол. в аудиторії «Засідати Сінь». Вступ для всіх вільний.

На час лютий-березень визначено такі виклади:

5 лютого 1928 доц. П. Феденко Головні моменти української історії.

12 лютого — проф. В. Сімович. Українська мова.

19 лютого. — проф. В. Тимошенко. Економіка України: Україна і Росія в їх економічних взаємовідношеннях.

26 лютого — доц. В. Садовський. Економіка України: Українське Народне господарство за часів Світської влади.

4 березня — проф. С. Тимошенко. Українське мистецтво: Будівництво.

11. березня — проф. О. Лотоцький. Історія української національної думки.

18 березня. — доц. О. Бочковський. Світова думка про Україну.

25 березня — проф. О. Лотоцький. Українська церква.

Перший виклад відбувся 5 лютого. На початку присутній на зборах голова Клубу проф. О. Лотоцький зазначив ціль і завдання викладів з сфери українознавства. Організуючи їх, Клуб ішов назустріч тим бажанням, що не раз висловлювалися з кругів української еміграції.

Доц. П. Феденко в своєму викладі спинився на тих моментах нашої історії, що дають аналогію з нинішнім становищем України і що висіди і з них стають за повчаючий досвід для сучасного.

Слухачів на перший виклад зібралася значна кількість, не вважаючи на те, що одночасно з причин якогось технічного непорозуміння, відбувався в Подєбрадах другий виклад також на історичну тему.

Мається на увазі після видачі подробиці конспекти викладів з означенням літератури на відповідну тему, щоб цим полегчити організацію таких курсів у інших місцях.

Заклик Бюро праці.

Бюро Праці при Українському Республікансько-Демократичному Клубі звернулося до українських організацій на еміграції з таким об'язником:

З високих шкіл в Чехословацькій Республіці виходять все нові кадри українських абсолювентів, що потребують приміщення на працю. Позбавившись, по скінченню школи, підмоги, вони здебільшого не можуть знайти навіть чорної фізичної роботи. З березня-квітня число таких безробітних — агрономів, лісівників, гідротехників, меліораторів, хемиків, юристів, педагогів, філософів, банківців, кооператорів, і взагалі економістів — досягне майже двохсот. Потрібна негайна і широка акція в справі їх приміщення.

Бюро праці при Українському Республікансько - Демократичному Клубі звертається до Вас з проханням, щоби Ви особисто й через Ваших знайомих, у місці Вашого осідку і взагалі, де лише вважатимете за потрібне, розвідали про можливість приміщення абсолювентів на працю, ввійшли в прелімінарні переговори з відповідними чинниками та подали Ваші відомості до Бюро Праці.

Бюро Праці звертається до Вашого патріотичного й громадянського почуття і має певність, що Ви зробите все, що в силі, для приміщення українських абсолювентів — се-то для врятування та, по можливості, удосконалення кваліфікованих українських сил, так потрібних для майбутньої праці на визволеній Батьківщині.

В Німеччині

— В Укр. Науковім Інституті в Берліні. 3 лютого с. р. відбулася лекція д-ра М. Гнатишака на тему: «Українська романтична балада».

— Український Науковий Інститут в Берліні. 10 лютого с. р. відбулася в Укр. Наук. Інституті лекція д-ра К. Чеховича на тему: «Філософія слова по А. Потебні».

На Далекому Сході.

— Свято 22-го січня В десяту річницю проголошення незалежності Української Держави і в дев'яту річницю проголошення злуки всіх укр. земель. — в неділю 22 січня с. р. в залі Християнського Союзу Мол. Людей заходами Укр. Т-ва «Січ» відбулося урочисте зібрання українців м. Харбина. Спочатку, стоячи, присутні вислухали ІV Універсал Центральної Ради. Після цього п. Паславський прочитав реферат на тему «Відродження української державности та соборности». П. Паславський в своєму рефераті змалював Київську державу. як

державу, організовану на зразок європейських, далі перейшов до часів Богдана Хмельницького, себ-то часів Козацької держави, її значіння і ролю в політичній життю сходу Європи. Далі докладчик дав опис епохи упадку України і поневолення її Москвою. Аж врешті настав період відродження — 1917 рік, проголошення незалежності і стремління українців до з'єднання всіх земель України во єдине ціле. Реферат підкреслив значіння і вагу боротьби українців за свою державність на всіх фронтах і вказав, що ми маємо зараз багато більше сил і можливостей досягти своєї мети ніж мали їх до 1917 року. Після реферату вшановано було полеглих за волю України вставанням а після того проспівано гімн «Ще не вмерла Україна».

В Америці.

— Крушельницька в Америці. Славна українська оперова співачка Сальомея Крушельницька в кінці січня приїхала до Америки, де має зробити концертне турне. Перший концерт мав відбутися в Нью-Йорку 4-го лютого. Приїзд славної співачки розворушив н'ю-йоркських українців, що уладили їй тепле прийняття. («Укр. Вістник», ч. 3).

— Українець — професором в Гайскуль. Григорій Герман, відомий із своєї діяльності в різних н'ю-йоркських товариствах член Укр. Народ. Союзу, іменований професором вищої школи в Вілкс-Бар, де має навчати німецької мови.

— Баль демократичного клубу, що цим клубом був організований для його членів і запрошених гостей, відбувся 15 січня. Явилось коло 500 гостей, котрі танцювали і бавилися. На балю співав дуже добре хор Кириченка та молоді скрипачі-солісти. Промови виголосили п. п. В. Вагнер, голова клубу, та міський суддя

Стенлі Ренар. («Укр. Вістник», ч. 15).

— Другі Загальні збори Української Стрілецької Громади в Нью-Йорку відбулися 29 січня з таким порядком денним:

1. Відриття Зборів та читання протоколів попередних нарад.
- 2) Звіт Головної Управи за рік 1927.
- 3) Дискусія та внесення на уділення абсолюторії Управі.
- 4) Доповнення і зміни Статута.
- 5) Удільнення абсолюторії Управі та вибір нової Управи.
- 6) Плян праці на рік 1928: а) Внутрішня організація; б) Поміч Інвалідам Армії та будова Дому; в) Допомога укр. мелодіжці, а зокрема дітям б. членів Армії; г) Справа видання історії Армії та військового журналу; ґ) Устроєння українського відділу при бібліотеці і музею в злучених Державах; д) Організація стрілецької самопомочі.
- 7) Біжучі справи, внески і запити.

Початок Зборів о год. 9 рано.

Участь в Зборах взяли всі б. члени Укр. Армії, котрі виповнили членські листи та заплатили членську вкладку.

О год. пів до пятої відбулася конференція українських лікарів журналістів та нової Управи Громади.

— Загальні збори укр. студентства відбулися у Вінніпегу. З виголошених докладів виявилось, що студентство живе гарним дисциплінованим життям. Цілий ряд секцій успішно розвивається. Студентство реагує на події в Старім краю. Всіх присутніх на зборах було 55 осіб. («Канад. Фармер». ч. 51).

— Перехід на православ'є. Греко-католицька парафія при церкві св. Іоанна Хрестителя в Детройті після відповідної ухвали перейшла на лоно Укр. Автокефальної Церкви. («Дніпро». ч. 2).

СЛУЖБА БОЖА

в українській православній автокефальній церкві

відбудеться в неділю, 19 лютого, о 10 ½ год. дня

Bd AUGUSTE BLANQUI 96. Métro Glacière.

РАДА ПАРАФІІ.

ОБ'ЄДНАНА УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА у ФРАНЦІІ

(П А Р И Ж)

18 лютого ц. р. в помешканні Громади на 54, rue Mademoiselle
відбудуться Загальні Збори Громади,

на які Рада Громади просить прибути членів Громади. Початок зборів о 20-30. В разі, коли о 20-30 кількість членів буде не достатньою, то о 21 год. збори відбудуться при всякій кількості присутніх членів.

Рада Громади.

„Кубань та її Національно-Політичні стремління“.

виклад **М. СУЛЯТИЦЬКОГО**,

автора Чинжки «Нариси з історії революції на Кубані»,

відбудеться 19 лютого ц. р. в салі Société Savante, 8, rue Danton
(Métro: Odéon).

Початок о 3-ій го д. пополудні.

З м і с т.

— Париж, неділя, 19 лютого 1928 року. — ст. 1. А. Яковлів. Основи конституції УНР — ст. 4. М. Закоморий. Де-що про пласт — ст. 9. Ст. Сірополко. «Політосвіта» на сов. Україні — ст. 11. Лист з Праги — ст. 16. Обсерватор. З міжнароднього життя — ст. 18. Лист з України — ст. 20. З преси — ст. 22. Хроніка. — З Великої України — ст. 23. На укр. землях — ст. 24. Газети звістки — ст. 25. З життя укр. еміграції: — У Франції — ст. 26. У Чехії — ст. 28. В Німеччині — ст. 30. На Далекому Сході — ст. 30. В Америці — ст. 31. В Бразилії — ст. 31.

Редакція і Адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris V.

Поштова адреса: «Le Trident» (Truzoub). Boîte post. № 15. Paris XIII.

Редагує—Комітет.

Адміністратор: Іл. Коєнко

Le Gérant: M-me A. Perdrizet.

Imprimerie de Navarre, 5 rue des Gobelins, Paris